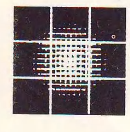
RADU GYR

ANOTIMPUL UMBRELOR

EDITURA VREMEA

RADU GYR

●

ANOTIMPUL UMBRELOR

I.S.B.N. 973-95915-1-5

RADU GYR

ANOTIMPUL UMBRELOR

Sonete și rondeluri

Ediție îngrijită și postfață de Barbu Cioculescu

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
1993

COPERTA DE SILVIA COLFESCU

RIDICĂ-TE, GHEORGHE, RIDICĂ-TE, IOANE!

Nu pentru-o lopată de rumenă pîine,
Nu pentru pătule, nu pentru pogoane,
Ci pentru văzduhul-tău liber de mîine
Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Pentru sîngele neamului tău curs prin șanțuri,
Pentru cîntecul tău, țintuit în piroane,
Pentru lacrima soarelui tău pus în lanțuri,
Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Nu pentru mînia scrîșnită-n măsele,
Ci ca să aduni chiuind pe tăpșane
O claie de zări și-o căciulă de stele,
Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Dintre poeziile confiscate și incriminate de autorități, aceasta se pare a fi determinat tribunalul comunist să-l condamne la moarte pe poet - pentru incitare la revoltă! Textul a circulat oral, din temniță în temniță, întorcîndu-se la autorul său într-un tîrziu și în mai multe variante. Aceasta este recunoscută de autor ca fiind cea mai apropiată de inspirația sa inițială.

Așa ca să bei libertatea din ciuturi
Și-n ea să te-afunzi ca un cer în bulboane
Și zarzării ei peste tine să-i scuturi,
Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Și ca să-ți pui tot sărutul fierbinte
Pe praguri, pe prispe, pe uși, pe icoane,
Peste toate ce slobode-ți ies înainte,
Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Ridică-te, Gheorghe, pe lanțuri, pe funii,
Ridică-te, Ioane, pe sfinte ciolane,
Sus pe lumina din urmă-a furtunii,
Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

RONDELURI

RONDELUL UNUI RONDEL

Cui meșterește un rondel
nu pană-i trebuie, ci rază,
un strop de sînge stins pe-o frază
și-un zîmbet prins de-un funigel.

I-ar mai prii să-i stea de pază,
vr-un ceas, și-un înger lîngă el.
Cui meșterește un rondel
nu pană-i trebuie, ci rază.

Iar de nu-i gata spre amiază,
aruncă-i, Doamne, și-un inel
din mîna Ta ce scînteiază.
Nu pană-i trebuie, ci rază,
cui meșterește un rondel.

RONDELUL MEU

Ba zbenguit cu vîntu-n horă
ba gudurat lîngă pămînt,
cînd vreau în noapte să mă-mplînt,
cînd freamăt, beat de auroră.

Cu-o șoaptă gem, cu alta cînt,
c-un glas blestem, alt grai adoră.
Ba zbenguit cu vîntu-n horă,
ba gudurat lîngă pămînt.

Mă uit în trup și văd că sînt,
descui o ușă, dau în oră,
închid un geam și dau de-un sfînt.
Ba gudurat lîngă pămînt,
ba zbenguit cu vîntu-n horă.

RONDELUL UNUI POTCOVAR

Biet și netrebnic potcovar,
mai potcovesc și eu mîrțoage
și la copitele oloage
le bat potcoave de cleștar.

Dar cînd le-nham din nou la droage,
văd aripi mari că le răsar.
Biet și netrebnic potcovar,
mai potcovesc și eu mîrțoage.

Și fiecare parc-ar trage
cîte-un rădvan cu roți de jar,
nu strîmbe droaște slăbănoage...
Mai potcovesc și eu mîrțoage,
biet și netrebnic potcovar.

RONDEL DESPRE OAMENI ȘI FLORI

Făcui și dalii de azur,
făcui și oameni de zăpadă,
și-un moft de vînt i-a dat grămadă
cu-n vîrf șăgalnic de condur.

O tiflă doar și-a fost să cadă
tot ce-am crezut din cer că fur.
Făcui și dalii de azur,
făcui și oameni de zăpadă...

De ce n-avui unelte-n ladă,
să-mi tai făpturi din silex dur
și flori din vîrfuri tari de spadă?
Făcui și dalii de zăpadă,
făcui și oameni de azur.

RONDELUL ARIPILOR FRÎNTE

Mereu aripile se frîng,
mereu țărîna asta speră.
Mereu pe trista noastră sferă
obrajii rîd și ochii plîng.

Heruvi de-o zi, crescuți în seră,
ne prăbușim în cîte-un crîng.
Mereu aripile se frîng,
mereu țărîna asta speră.

Așa venim din eră-n eră,
ba spînzurați de-un zbor nătîng,
ba sfîșiați de vreo himeră...
Mereu țărîna asta speră,
mereu aripile se frîng.

RONDELUL UNOR SPERANȚE

Mă-ncrunt și spun că nu mai sper
și iar mă spînzur de crîmpeie.
Am pietre-n grai și reteveie,
mă-mbrac cu ghimpi și țepi de fier.

Bat ușa-n cuie, smulg și cheie,
dar pașii mei tot fug în cer.
Mă-ncrunt și spun că nu mai sper
și iar mă spînzur de crîmpeie.

Nu vreau în beznă o scînteie,
mă-ngrop în beci, m-ascund în ger,
dar calc și-aici pe curcubeie.
Și iar mă spînzur de crîmpeie,
mă-ncrunt și spun că nu mai sper.

RONDELUL UNEI CUPE

Mă-mbăt sălbatic, uneori,
dintr-o cumplită cupă sfîntă,
cu vin sclipind a spadă frîntă,
sau sîngerînd adînc a flori.

În ea sînt rîpi care-nspăimîntă
și tremur dulce de viori.
Mă-mbăt sălbatic, uneori,
dintr-o cumplită cupă sfîntă.

Eu gem și cupa se frămîntă.
Privesc în ea și văd vîltori,
o iau în mîini și cupa cîntă...
Dintr-o cumplită cupă sfîntă,
mă-mbăt sălbatic, uneori.

RONDEL PENTRU FRANÇOIS VILLON

François Villon, François Villon,
te-au pus la mare înălțime,
curvar cu ochi de limpezime,
tîlhar ceresc, superb cocon.

Și-acum te legeni, beat de rime,
în ștreang, dat ciorilor plocon.
François Villon, François Villon,
te-au pus la mare înălțime.

Dar cum stai sus peste prostime,
pari spînzurat cu-n sfînt piron,
de toate stelele sublime...
Te-au pus la mare înălțime
François Villon, François Villon.

RONDELUL UNUI ICONAR

Era-n Bizanț un biet zugrav,
monah robit de-o curtezană,
și-a zugrăvit-o lîng-o strană,
cu ochi adînci și chip suav.

Îl despuiară de sutană
și-l biciuiră pe mîrșav...
Era-n Bizanț un biet zugrav,
monah robit de-o curtezană.

Dar anii-au stins orice prihană
și-au pus modelului scîrnav,
pe zid, lumină de icoană...
Monah robit de-o curtezană,
era-n Bizanț un biet zugrav.

RONDELUL UNUI MAIDAN

Uităm și țurcă și maidan, -
și haimanaua dulce piere,
cu coate rupte în cădere,
cu nas julit de-un bolovan.

Sfînt joc, sfîrșit c-un o-ngenunchiere
sau cu-n covrig de-un gologan...
Uităm și țurcă și maidan, -
și haimanaua dulce piere.

Și pier și razele de miere
ce-n orice chică de golan
spărgeau un pumn de giuvaere...
Și haimanaua dulce piere,
uităm și țurcă și maidan.

RONDELUL UNEI BIOGRAFII

Un fleac de viață fără cheag
ce vrei, așa a fost să fie.
Mai un ciulin la pălărie,
mai un luceafăr în nădrag.

Mai cîte-un zbor de ciocîrlie,
mai cîte-un trăsnet de ciomag.
Un fleac de viață fără cheag,
ce vrei, așa a fost să fie.

Și cum nu știi caligrafie,
ai zinîngălit și tu un prag
cu cîte-un moft de rană vie.
Ce vrei, așa a fost să fie,
un fleac de viață fără cheag.

RONDELUL UNEI CTITORII

Zidim cu-azur pe minereu
și iar se surpă ctitoria.
I-am uns cu lacrimi temelia,
i-am dat surîs de curcubeu.

Cînd tu, ca să-i hrănim tăria,
te-ngropi în piatra ei, cînd eu.
Zidim cu-azur pe minereu
și iar se surpă ctitoria.

Ba, uneori, muiem mistria
și-n sîngele lui Dumnezeu
și răstignim în zid vecia...
Și iar se surpă ctitoria,
zidim cu-azur pe minereu.

RONDELUL
UNEI PLECĂRI

De veacuri plec, de veacuri pleci,
noi toți și-o singură poveste.
Și-am strîns atîtea lumi sub țeste
și-am despuiat biblioteci.

Și toate tainele celeste
le-am calculat în cifre reci.
De veacuri plec, de veacuri pleci,
noi toți și-o singură poveste.

Noi toți, și soarele pe creste,
noi toți, și luna pe poteci,
noi toți, și noaptea care este...
Noi toți și-o singură poveste,
de veacuri plec, de veacuri pleci.

RONDELUL UNUI SALTIMBANC

Ca-n orice fel de iarmaroc,
un saltimbanc pornit să-nșele
scotea luceferi din pingele,
grădini de flori din cozoroc.

Știam că-s mofturi și vopsele,
plecam și suduiam cu foc.
Ca-n orice fel de iarmaroc,
un saltimbanc pornit să-nșele.

Plecam și iar veneam la ele,
și ne rugam, vrăjiți de joc,
să ne mai facă flori și stele...
Un saltimbanc pornit să-nșele,
ca-n orice fel de iarmaroc.

RONDELUL UNUI PORTRET

Tot infinitul în pupile,
cinci continente în caiet.
Scriam, solemn și violet,
"Je t'aime", pe nu știu cîte file.

Pe-atunci urcam către Tibet,
cînd nu muream la Termopile...
Tot infinitul în pupile,
cinci continente în caiet.

Dar nu-i decît un vechi portret
și-un biet școlar brumat de zile,
pe care-l șterg de praf, încet...
Cinci continente în caiet,
tot infinitul în pupile.

RONDEL DE BUN RĂMAS

Somn bun, măi diblă, pe dulap,
rămîi cu bine, măi măciucă.
Îmi las surtucul pe-o ulucă,
nu vreau nici cușmă grea pe cap.

Că-n piept nu știu ce se bulbucă,
dar plîns și haină nu mă-ncap.
Somn bun, măi diblă, pe dulap,
rămîi cu bine, măi măciucă.

Mi-au mai rămas un dor de ducă,
o stea ascunsă în ciorap
și-o mierlă-n ochi ca o nălucă...
Rămîi cu bine, măi măciucă,
somn bun, măi diblă, pe dulap.

RONDELUL
UNEI RAMURI DE CAIS

Ești ramura mea de cais,
la geam lumin îndu-mi întruna.
Ești creanga ce-o leagănă luna
și-adînc mi-o cutremură-n vis.

Mi-ești azima, vinul și struna
cu taină de cîntec nescris.
Ești ramura mea de cais,
la geam luminîndu-mi întruna.

Și dacă mă frînge furtuna
și cad ca un vultur ucis,
cu sînge mînjind mătrăguna,
la geam luminîndu-mi întruna,
ești ramura mea de cais.

RONDELUL UNOR CRIZANTEME

Și maci și garoafe s-au stins,
primește să-ți dau crizanteme.
Le-am smuls de pe-un țărm fără vreme,
le-am rupt dintr-un cer necuprins.

Cu șoaptă ce cîntă și geme
din raiul pierdut le-am desprins.
Și maci și garoafe s-au stins,
primește să-ți dau crizanteme.

N-au zîmbet de vechi diademe,
dar poate pe ele mi-am nins
zăpezile mele supreme.
Primește să-ți dau crizanteme,
și maci și garoafe s-au stins.

RONDELUL DRAGOSTEI

În tot adîncul meu te-aprind,
ca fundul mărilor mărgeanul.
Oricît mă bate uraganul,
mai mult în alge te cuprind.

Sau fulger beat ca bărăganul,
de roadă-naltă strălucind.
În tot adîncul meu te-aprind,
ca fundul mărilor mărgeanul.

Ca stepa sînt și ca oceanul,
cînd greu de aur și argint,
cînd tăinuindu-mi talismanul...
Ca fundul mărilor mărgeanul,
în tot adîncul meu te-aprind.

ULTIMUL RONDEL

Pe recele somn de safir
și taină să-mi fii și minune.
Din ochii tăi mari, iertăciune
pe frunte să-mi picuri și mir.

Surîsu-ți făclie mi-l pune,
dă-mi părul tău-sfînt patrafir.
Pe recele somn de safir
și taină să-mi fii și minune.

Și-n clipa ce-nvie și apune,
fă-mi mîna ta albă potir
pe ultima mea rugăciune.
Și taină să-mi fii și minune
pe recele somn de safir.

RONDELUL UNEI HAIMANALE

Trecea și el pe drum hai-hui,
fluieră-vînt și coate-goale,
cum trec atîtea haimanale
spre zarea lor și-a nimănui.

Pe chip avea un cîntec moale
și-n ochi văzduhul nu știu cui.
Trecea și el pe drum hai-hui,
fluieră-vînt și coate-goale.

Dar ochii mei și-ai dumitale
de ce plîngeau în urma lui,
în fundul vechii mahalale?
Fluieră-vînt și coate-goale,
trecea și el pe drum hai-hui.

RONDELUL CELUILALT

Cine m-alungă-n celălalt?
Din celălalt cine mă cheamă?
Că urc din geamăt în aramă,
că trec din lacrimă-n bazalt.

M-ascult și bronzu-a prins să geamă,
m-ating și-n lespede tresalt.
Cine m-alungă-n celălalt?
Din celălalt cine mă cheamă?

Fug în metal să-i par de-o seamă,
în piatră plîng și mai înalt,
și piatra parcă se distramă...
Din celălalt cine mă cheamă?
Cine m-alungă-n celălalt?

RONDELUL UNEI MORȚI

De ce nu pot să mor frumos
ca plopii-nalți cu săbii drepte,
știind înghețul să-l aștepte
pe vîrfuri lungi de abanos?

De ce și lacrimi ne-nțelepte
și-atîtea frîngeri de prisos?
De ce nu pot să mor frumos
ca plopii-nalți cu săbii drepte?

De ce atît tumult în piept e
și nu-mi dă creștet maiestos
și brațe-n sus ca niște trepte?
Ca plopii-nalți cu săbii drepte,
de ce nu pot să mor frumos?

RONDELUL UNUI GLAS

Spre patru zări mă-ntorc și strig,
la patru margini largi de stepe,
cu întrebări ce vor să-nțepe,
cu vorbe vii ce parcă frig.

Și iarăși vocea mea începe
spre patru mări ce nu știu dig.
Spre patru zări mă-ntorc și strig,
la patru margini largi de stepe.

Și-n patru crivățe sirepe
din nou cuțitele-mi înfig
și nimeni graiul nu-mi pricepe...
La patru margini largi de stepe,
spre patru zări mă-ntorc și strig.

RONDELUL UNUI TARAF

Zi-mi, balaoacheșe taraf,
zi-mi, cobză neagră, zi-mi, lăută.
Credeam, cîndva, că și-n cucută
rîd ochi albaștri de seraf.

Credeam că buza mea sărută
un hîrb de cer și jos în praf.
Zi-mi, balaoacheșe taraf,
zi-mi, cobză neagră, zi-mi, lăută.

Credeam că-n clipa mea zbătută
despoi pămîntul pîn-la jaf
și-n orice zi aprind o sută...
Zi-mi, cobză neagră, zi-mi, lăută,
zi-mi, balaoacheșe taraf.

RONDELUL UNUI JOC

Plîngi, dulce, vîntule prin lunci,
curgi, albă, tu minunea lunii,
că alți bunici se fac petunii,
că zburdă-n pulbere alți prunci.

Că unii vin și pleacă unii,
chemați de nu știu ce porunci.
Plîngi, dulce, vîntule prin lunci,
curgi, albă, tu minunea lumii.

Joc vechi de-a pruncii și străbunii,
legînd pe *mîine* de *atunci*,
cu-un pod de aur pus genunii...
Curgi, albă, tu minunea lunii,
plîngi, dulce, vîntule prin lunci.

RONDELUL TĂU

Și arzi și te-ndoiești și crezi,
te frîngi și iarăși dai semințe,
între miresme și căințe,
între ispite și zăpezi.

Și urci din bezne în credințe
și cazi în noapte din amiezi.
Și arzi și te-ndoiești și crezi,
te frîngi și iarăși dai semințe.

Și-ți faci din patimă velințe,
te surpi, te-ntuneci, sîngerezi,
și fulgeri iar de năzuințe...
Te frîngi și iarăși dai semințe
și arzi și te-ndoiești și crezi.

RONDELUL UNEI BIBLIOTECI

Omar, Atilla, Hanibal
atît de buni surîd în carte,
lîngă Danton și Bonaparte,
proptiți de-un prinț medieval.

Ce galeș se privesc din moarte
Spinoza, Platon și Pascal!
Omar, Atilla, Hanibal
atît de buni surîd în carte.

Îi șterg de praf pe rînd, în parte,
și-i pun în raft cu-n gest egal,
să se-nțeleagă mai departe...
Atît de buni surîd în carte
Omar, Atilla, Hanibal.

RONDELUL UNUI CIOPLITOR

Un oarecare cioplitor
tăia din piatră coțofene.
Le da culori nepămîntene
și le sufla în aripi zbor.

Din zi în zi creșteau în pene,
deasupra lui țipînd sonor.
Un oarecare cioplitor
tăia din piatră coțofene.

Dar, într-o zi, rotind viclene,
s-au năpustit în zborul lor
și-i ciuguliră ochi și gene.
Tăia din piatră coțofene
un oarecare cioplitor. .

RONDELUL UNEI GHITARE SPARTE

Ghitara spartă zace-n cui,
ar vrea și nu ceva să spună,
dar azi, sub colbul ce se-adună,
n-o-ncearcă mîna nimănui.

Rar, pică-n ea un strop de lună
sau doarme un șoarece mai șui.
Ghitara spartă zace-n cui,
ar vrea și nu ceva să spună:

- Hei, parcă numai eu n-am strună,
dar fără coarde sînt destui
și, totuși, cîntul lor răsună...
Ar vrea și nu ceva să spună, -
ghitara spartă zace-n cui.

RONDELUL UNUI BURG

Beton și linii de tramvai,
beton și ulițe ursuze
și-n ochi mocnind aceleași spuze
și-aceiași ghimpi înfipți în grai.

Și-un parc, ferit de-autobuze,
rîzînd ca un copil bălai.
Beton și linii de tramvai,
beton și ulițe ursuze.

Dar cele cîteva peluze
au jefuit întregul rai
și l-au pus florilor pe buze...
Beton și ulițe ursuze,
beton și linii de tramvai.

RONDELUL UNUI OM

Biet om cu fiere și necaz,
biet om cu zîmbete pe gură.
Ți-aud blestem, îți simt custură,
îți văd lumina pe obraz.

De mii de ani tot vii din ură,
să plîngi cu nuferi ca un iaz.
Biet om cu fiere și necaz,
biet om cu zîmbete pe gură.

Același om, aceieași zgură,
cu-același soare în pervaz,
cu-același pumn ce nu se-ndură.
Biet om cu zîmbete pe gură,
biet om cu fiere și necaz.

RONDELUL UNUI PARLAGIU

El șterge liniștit toporul,
șoptind un cîntec, un crîmpei.
Un rug de junci și de viței
aprinde-n flăcări abatorul.

În prag, un cer de porumbei
și-a-nzăpezit o clipă zborul.
El șterge liniștit toporul,
șoptind un cîntec, un crîmpei.

Și cum se uită după ei,
zîmbește lung și alb ca dorul
și sfînt, ca florile de tei...
Șoptind un cîntec, un crîmpei,
el șterge liniștit toporul.

RONDELUL UNUI PESCĂRUȘ

Se-nalță, alb, un pescăruș,
în verdea liniște marină.
Asculți și zborul lui suspină,
ca pe lăută un-arcuș.

Privești și-n floare de lumină
se sparge candidul urcuș.
Se-nalță, alb, un pescăruș,
în verdea liniște marină.

Jos, rar, vr-un ciot de rădăcină,
înfipt în mal ca un țăruș,
se-ncruntă sau rînjește-n tină.
În verdea liniște marină,
se-nalță, alb, un pescăruș.

RONDELUL PIETREI DE PE NOI

Din zi în zi intrăm în stîncă
și piatra crește-ncet,pe noi,
cu cîte-un rar arbust vîlvoi
zbîrlit pe tot ce sîntem încă.

Mai ieri foșneam ca un zăvoi
de stele mari, de sevă-adîncă.
Din zi în zi intrăm în stîncă
și piatra crește-ncet pe noi.

Privim din rocă înapoi
spre tot ce lespedea mănîncă
și-i numai cremene pe foi...
Și piatra crește-ncet pe noi,
din zi în zi intrăm în stîncă.

COLUMNE

Sonete

SONETUL SONETULUI

Geometrii severe de catrene
să scapere cu focuri reci de aștri.
Dă-i umbrele pădurii de jugaștri
și mările cu scări marmoreene.

Dă-i limpezimi de trepte și pilaștri,
dă-i apele cu paloșe de mrene,
dar în svîcnirea pietrei pămîntene
aprinde-i ochii cerului albaștri.

Torent viu să-și muște-n el zăgazul,
în clipa lui mileniul să vuie
și, pur, să se desfeciore topazul...

Și, frămîntînd mireasmă amăruie,
zidește-ți fruntea, sîngele, obrazul
în marmura columnei care suie.

MĂRGĂRITARUL

Prinzînd de păr talazurile goale,
le-a spart în fălci de piatră uraganul.
Și-a sîngerat, sub smoala lor, mărgeanul
și marea-a fiert și-a clocotit metale

și s-a făcut ca fierea și catranul,
smulgînd ba roci, ba zdrențe vegetale...
Și iar s-a tras în negrele lui zale,
pe urma uraganului, oceanul.

Meduze verzi cu sclipătul părelnic
și alge moarte-n stearpă putrezire
se-aprind pe fruntea valului vremelnic.

Dar în adînc, sub veșnica foșnire,
zîmbind, mărgăritarul feciorelnic
visează salba care-o să-l înșire.

EV

Cum ne-am schimbat cu evul nostru-n mers..
Lăsînd cimentul erei să ne-apese,
mai rar privim spre stele ne-nțelese,
greu ancorați prin cîte-un burg divers.

Nici o bunică, seara, nu mai țese,
sub candelă șoptind cu zîmbet șters:
- Ronsard îngenunchiase, ieri, un vers
pe anii mei cu roze neculese...

Poeții dorm în raftul lor ocult
și trandafirii vechilor Roxane
ne-au tot uitat și i-am uitat de mult...

Ci, noaptea, uneori, pe străzi urbane,
mai urcă-n noi un parfumat tumult
și parc-am vrea să plîngem sub balcoane.

ZEUL

Legi ca pe-un urs în lanțuri infinitul,
pui moartea să se gudure-n atom
și crești spre cer ca un năprasnic dom,
în taine împlîntîndu-ți tot cuțitul.

Cu un vis de fier, de nikel și de crom,
cu suflet ca bazaltul și granitul,
cînd sîngeri cu traversa și cu nitul,
cînd ia măcelul chipul tău de om.

Ci dă-i, de poți, și crinului sfielnic
uscat în moarte-aroma din trecut,
sau printre viermi, în lutul ei vremelnic,

dă-i iar iubitei fragedul sărut
și-n ochii stinși azurul feciorelnic,
ori zîmbetul de dincolo de lut.

POETUL

Te-ai poticnit c-o tiflă-n veșnicie,
cu-o mînă-n gîtul clipei ca un fur.
Și-aveai sub coaste-un bulgăr de azur
să-l semeni întru rod și feciorie.

Veneai din cer. Ai plîns pe vr-un condur,
ai rîs cu vîntu-n dulce preacurvie
și-ai pus și-n buzunar o mierlă vie,
dar n-ai sădit o rază împrejur.

Ci-ntr-un amurg, o umbră diafană
în pragul tău se va opri să stea
și parc-ar lumina ca o icoană

și parc-ar plînge sub povară grea,
iar șoapta-i va ofta ca o dojană:
- Dă-mi înapoi talantul, slugă rea...

CAVALERUL

Contemplu, sub armură, cavalerul,
întors pe za cu roșii răsărituri.
În veac obscur de patimi și de mituri,
sfințea în cer și spada și mînerul.

Îi sîngerau pe platoșa cu nituri
și crinii și blazoanele și fierul.
Îi scînteia în deget juvaerul
și-n el doi ochi cu-albastre infinituri.

Superb și crud, patetic și fanatic,
cu baniera sus pe curcubeie,
înfumurat, bețiv și muieratic,

adesea renunța la epopee
și viața-și da pentru-un cocor sălbatic
sau pentru-n zîmbet galeș de femeie.

ȚEPEȘ LA BUDA

Departe de valahicele șesuri,
îl sug osînda, pacostea și anii,
ros de năluci și fript de pofte stranii,
cu ochi fierbinți și lacomi de culesuri.

Demult nu-l mai îmbie musulmanii,
înfipți în pari cu tururi și cu fesuri,
dar încă-i dau tîrcoale dulci și ghesuri,
în temnița din Buda, șobolanii.

Cînd luna în mătăsuri îl înfașă,
zîmbind celulei, galeș și cucernic,
ciopleșete cîte-o așchie gingașă

și-mplîntă-n ea un șoarece nemernic,
să-i pară ba un papă, ba un pașă,
ba numai un tîlhar de vistiernic.

ANII

"Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri"...
M.Eminescu

Trecut-au ani, ca peste șesuri norii...
Dar, uneori, cînd ramurile lunii
ne bat în geam cu zarzării și prunii,
din zări adînci, așa cum vin cocorii,

se-ntorc, foșnind, și anii... Iată unii
ne fulguie cu liniștea ninsorii,
alții ne-aduc mireasma din victorii,
iar alții numai geamătul furtunii.

Sub calda amintirilor povară,
ce freamăt dulce tremură-n odaie?
O lacrimă surîde și coboară,

un zîmbet plînge, umerii se-ndoaie
și timpul crește... Anii ne-mpresoară
și luminăm de sfînta lor văpaie...

FRUMUSEȚEA

"Je suis belle, o mortels, comme un rêve de pierre".
Baudelaire: La beauté

Nu vis de piatră-n nemișcare pură,
nici rece sfinx în cremenea nevinii,
ci, vie, din azurul tău, și crinii
și lebăda-n zăpada lor te fură.

Prin tine, o cutremur cald de linii,
materia palpită și se-ndură,
și lutul prinde zîmbete pe gură
și lacrima ia aurul luminii.

Tu vii din marea Omului iubire,
ce toate le-nmlădie și'nfierbîntă.
Dezmierzi, și piatra unduie subțire,

tresari, și bronzul freamătă și cîntă,
voiești, și sfere noi pe cer se'ncheagă,
surîzi, și ochii mărilor se roagă.

LEȘUL

"Rappellez-vous l'objet que nous vîmes, mon âme"
Baudelaire: Une charogne

Zvîrlit de ape, putrezea în stuf,
răscopt dogorii crîncene din slavă.
Sub muște verzi, duhoare și otravă
vărsa din ticălosul lui burduf.

Greu ne robea priveliștea grozavă,
nu lăcrima o frunză în zăduf...
Tu suspinai și-un tremur de zuluf
se întrista pe tîmpla ta suavă.

Te-ai aruncat de gîtul meu. Plîngeai.
Te-am strîns la piept și gura ta de floare
m-a-nmiresmat cu clipa ei de rai.

Și, beți, pierduți în sfînta sărutare,
ne scufundam iubirii fără grai,
uitînd cum moartea zumzăie sub soare.

FILE VECHI

Din ce în ce mai robi acestei hume,
ne rușinăm c-am pus de mult un semn
pe file vechi și socotim nedemn
c-am lăcrimat cu fruntea pe volume.

Poeții tac pe raftul lor de lemn,
în opere complete sau postume,
și ne surîd, de dincolo de lume,
puțin ironic și puțin solemn.

Ei știu că domnii putrezi din fotolii,
atît de sterpi acum și de absenți,
au plîns, cîndva, pe tomuri și infolii,

că toți aveau ochi mari de-adolescenți
și c-au valsat pe ape cu atolii
și-n lună cu poeții decadenți.

POEȚII DIN BIBLIOTECĂ

Pe rafturile mele taciturne,
la ore de amurg aurifer,
Rimbaud, Petrarca, Schiller și Homer
se scoală din volume ca din urne.

Tiptil, ies pe fereastră, fug în cer
și-ncep vagabondajele nocturne.
O punte de mărgean către Saturn e,
un pod de platină spre Jupiter.

Jos, turlele par gîturi de girafe,
uzinele: spinări de elefant;
iar sus, sub albă ploaie de garoafe,

poeții-ndrugă versuri în neant,
dau, pe un colț de lună, - autografe,
sau rup din cîte-o stea un diamant.

26.III.1968

TRISTEȚE COSMICĂ

Dorm mările și asprele faleze.
Nu-i nicăieri o rană să se vadă,
dar o durere rece de zăpadă
s-a-ntins peste genuni să scînteieze.

Și parcă lacrimi mari încep să cadă
și parcă toate lumile sînt treze
și sferele pornesc să sîngereze
în liniștea vibrîndă ca o spadă.

Abisul, timpul, marele-ntuneric
se scoală-ncet în vechea lor treime
și bat în pulsul miezului generic.

Și tot mai pur, din via adîncime,
se-nalță plînsul cosmosului sferic
și geamătul tristeții anonime.

PĂCATUL

Cu alge și meduze verzi la proră,
Păcatul ne îmbie și ne-ncarcă
pe mlădioasa, galeșa lui arcă,
sub voluptuoasa vînturilor horă.

Și lunecăm pe-adînci miresme, parcă
înveninați de-o dulce auroră,
spre orizonturi care ne devoră,
de unde nimeni n-o să se întoarcă.

Și ne topim în zările-otrăvite,
arși de talazul spart în diademe,
străpunși de-arome tari ca de cuțite.

Și-n vîntul cald și putred care geme,
treptat blestemul nopții ne înghite,
cu ochii-ntorși spre stelele supreme.

PERPETUUM MOBILE

Sub mîna ce se pleacă să disece,
fug din artere purele esențe.
Din veșnicie picură cadențe,
ca stropii grei din stalactita rece.

Cu pulbere, cu țăndări și cu zdrențe,
istoria se-mbată și petrece.
Cîți am murit de-un secol sau de zece
în cei de azi îi facem reverențe.

Sucindu-se pe recile ei fusuri,
vremea mai zvîrle-un ev sau o epocă.
Hrănim cu sînge marile apusuri,

un veac se surpă, altul îl evocă,
și numai tu, izvor al tainei, susuri
închis adînc, ca-n inimă de rocă.

EV TEHNIC

Veghem peste atomi și molecule.
Cimentul are sînge și artere.
Dăm pietrei duh și fontei înviere,
visăm în nituri și gîndim în scule.

În cosmos ctitori și-arhitecți de sfere,
dorim geneze noi și nesătule,
vecia calculînd-o în pendule,
genunea în compasuri și echere.

Și cum, flămînd, oțelul suie-n spații,
iar viața noastră-și află împăcarea
cu volții, cu amperii și cu vații,

jos, sub beton, ținîndu-și răsuflarea,
îngheață omul pus în ecuații
și gem Iubirea, Mila și Iertarea.

FLORILE

Sînt flori ce-ți ies în drum să te sărute
și-ți gîngure crîmpeie de voroave.
Altele mici și proaste și gîngave
au ochi adînci și-ntrebători de ciute.

Unele cîntă, altele spun snoave,
cîrciumărese zvelte și limbute.
Sînt flori ce parcă tremură lăute
se spovedesc și-nchină cruci firave.

Sînt flori cu străluciri de spade goale,
flori cu obraji și gene lungi de îngeri,
flori îmbrăcate în platoșe și zale,

flori prăbușite-n lacrimi și înfrîngeri,
flori ce te mustră și te-nfruntă-n cale
și flori care te iartă că le-nsîngeri.

BIBLIOTECĂ

Cînd jerbele solemnului crepuscul
în crini cerniți cuprind biblioteca,
mă rup de lîngă Platon și Seneca
și lacrima din ultimul opuscul.

Prin spații siderale-mi tai poteca,
sau fac pe glob cîte-un popas minuscul,
cînd cu fenicianul și etruscul,
cînd în Bagdad, la Delhi ori la Mecca.

Curînd renunț și la acest orgoliu,
la bietul meu voiaj atît de tandru,
și, rezemat, recad într-un fotoliu,

sub frunze lungi de ficus sau de leandru,
și prin volume cu sigiliu-n doliu
mă-ntorc lîngă Vergiliu și Nicandru.

19.II.1968

CĂMINUL

Slăvite-n veci să fie alba tindă,
fereastra unde rîde-un corcoduș
și bunul prag al primitoarei uși
cu brațe dulci ce-așteaptă să cuprindă,

și pașii moi și lini ca un arcuș
și mîinile ce prînzul vin să-ntindă,
tu, lună, care tremuri în oglindă,
Tu, candelă, tu, pernă, tu, culcuș.

Și lăudate fie și pridvorul
cu cuib de rîndunică sub olan,
și sînul maicii darnic ca izvorul

și leagănul sub lampa din tavan
și clipa-n care-ți gîngure odorul
întîile fărîme de mărgean.

FACERE

Căzu, ca spintecată de junghere,
în lanu-nalt, cu secera în mînă,
cu sîn rotund ca luna din fîntînă,
cu pîntec greu ca fagurii de miere.

Și vîntul se uita, trîntit pe-o rînă,
la chinul sfînt de piatră și de fiere...
Apoi, un țipăt spart în juvaere
și-un bulgăre de soare în țărînă.

Și-a fost un cer ca vișinii și merii.
Întîia stea veni printre sulfine
și-o mirui cu untdelemnul serii.

Iar spicele se ploconeau prea pline
și se plecau odraslei și muierii,
cu aur și cu smirnă să se-nchine.

ÎN NAZARET

În Nazaret e-o primăvară dulce
și zburdă-n ea copilul de dulgher.
Și prag se-neacă-n aur și ungher,
oriunde el surîde sau se duce.

Atinge-un lemn și stropi de juvaer
țîșnesc din ciotul pus să se usuce.
Aleargă-n drum și ulița străluce,
ca, noaptea, drumul-robilor pe cer.

Se joacă-n praf și colbul ca o iască
mustește flori sub tălpile Lui mici.
A rîs: scaieții-ncep să gîngurească

și pietrele prind viers de rîndunici.
Un pas: și pomii-n haină îngerească
merg după El cu pași de ucenici.

LA UȘA GREA

Flămîndă foarte, gloata noastră suie
și sîntem mulți și vorba ni-i semeață,
la ușa grea cu lacăte de gheață,
în frigul cu mireasmă amăruie.

Și degerăm și bîjbîim prin ceață
și toți chemăm și nimeni nu descuie
și-avem în palme urme reci de cuie
și lacrimi mari ne strălucesc pe față.

Și-i tare ger și tot mai ger se face,
și tot mai aspră foamea ne încinge,
la ușa grea cu lacăte posace.

Strigăm și vocea-n țurțuri ni se stinge:
un sloi grozav la ușa tainei zace.
Și sîntem mulți. Și fără chei. Și ninge.

LACRIMI

Un cer de suferințe în pupile
și noi, atît de goii și banalii,
cu limpezile plînsului medalii
ne luminăm amarele argile.

Cum mările și-ascund în fund coralii,
sfințim în plîns mărgeanul altor zile.
Sub strălucirea lacrimii fertile,
ne-aprindem puri ca zorile-n vitralii.

Urcăm înalți din lacrimi, ca subțirii
și gravii plopi spre căile lactee.
De ne-ncovoaie pînă și zefirii,

se-ntoarce plînsul creștet să ne deie, -
tu, lacrimă, tu, flacără, tu, cheie
în lacătul de azur al izbăvirii.

MÎINI DE COPIL

Mîini de copil, suavă pîlpîire,
mîini de copil, zbor alb de porumbel,
furate din icoane cu inel,
culese de pe zid de mînăstire...

Ce meşter bizantin cu sfînt penel
v-a dat cleştarul stelelor subţire?
Din crengi de-april v-aţi rupt şi din potire,
sau cel dintîi omăt v-a smuls din el?

Mîini de copil cu-o rază-n orice deget,
cu limpezimi de crini şi zurgălăi,
ah, mîine, îngeresc copil suleget,

pe cine-or să dezmierde crinii tăi?
Pe cine-or să lovească fără preget
şi-n rugul cui vor pune vîlvătăi?

TESTAMENT

Cu inimi de mireasmă și ciment,
cu sînge care speră și se teme,
de unde curgem, din ce fund de vreme,
din adîncimi străvechi de testament?

Ce legi de fier, ce taine și blesteme
ne-mping spre-un pisc de-azur fosforescent,
sau ne-mbrîncesc cu fierberi de torent
în spurcăciuni holbate să ne cheme?

Că moștenim și lanțul ce ne frînge
și visul fîlfîind ca un stindard;
și dacă-ades cu tiflele-i nătînge

Satana scoate limba după gard,
o clipă-ngenunchează-n noi și plînge
un Dumnezeu cu lacrimi care ard...

SEVĂ

Se leagănă cîmpia ca o navă.
Spic, bălărie, laur și arbust
din țărna cu ocult și crîncen must
își beau puterea dulce sau grozavă.

Ce tari miresme crinul august,
ce vlagă suge frunza mea firavă,
și ce venin de stîrvuri, ce otravă
adună spinu-n vîrful lui îngust?

Și eu, adesea, cîte-o rădăcină
înfig în taina lutului uman.
Beau din iubiri mireasmă și lumină,

sug din încrederi noduri de tufan
și trag din uri puteri care-nvenină,
cucută neagră lîngă bolovan.

27.II.1968

NOCTURNĂ

Cînd printre fîntîni alunecă inele
și orice vis își crapă o păstaie
se tolănesc izvoare și pîraie
cu fața-n sus și ochii către stele.

Și se visează rece vîlvătaie
curgînd cu Drumul-robilor și ele,
prundișul veșniciilor să-l spele
și sălciile cerului să-ndoaie.

Iar sus, în constelata lui tăcere,
clipește Drumul-robilor din gene,
visînd că se sfărîmă-n juvaere

și curge ca un fluviu alb, alene,
jos, pe sub crengi cu frunzele de fiere
și printre stînci cu lacrimi pămîntene.

VEGETAȚIE

Spărgînd zăgazuri tari sub constelații,
s-au năpustit cirezi întregi de ploaie.
Pămîntu-ofta, pătruns în măruntaie
de voluptatea noii germinații.

Apoi, ca o imensă vîlvătaie,
ca un incendiu verde beat de spații,
irumpe vlaga crudei vegetații
în flăcările crengilor vîlvoaie.

Cum fulgeră, cum spumegă-n torente,
cum biruie din fiece tulpină,
cu tunete de rîs fosforescente,

cu hohote albastre de lumină,
într-un năprasnic iureș de verdeață,
călcînd pe moarte și trosnind de viață.

BUTUCII

Pe scocuri care vîjîie și tună
s-au năpustit cu muget de bouri
și-acum, în vaiet lung și trosnituri,
se prăvălesc pe-un fund de văgăună.

În ceafă cu țapine și securi,
gem despuiați de-o ultimă furtună...
O, cum foșneaù sub viscole de lună,
pe creste sus, pe cînd erau păduri.

Dar parcă tot mai fluieră mierloii,
sau curge vîntu-n pieptul lor flămînd
de ropotele grindinii și ploii...

Și cum pornesc spre joagăr, rînd pe rînd,
butucii, goi de coajă, par strigoii
pădurilor care-au murit cîntînd.

STEJARII

Poate-or fi fost arhangheli. Orice cracă
un paloş care lumile despică.
Robiţi din zbor, cu cerul încă-n chică,
de veacuri cu osînda lor se-mpacă.

De veacuri aripi mari nu-şi mai ridică
nici paşii lor de flăcări nu mai pleacă,
şi săbiile, stinse-afar' din teacă,
sînt leagăn pentru sturz şi rîndunică.

Supuşi, primesc în scorburi şi tăunii
şi şarpele cu pîndă pururi trează
şi tiflele, pe creştet, ale lunii...

Iar cînd securea cade şi-i retează,
bătrînii-arhangheli priponiţi în funii
cu braţe largi o binecuvîntează.

SCULPTORUL

Ies umeri albi din vîrfuri de unealtă
și brațe-adînci cu moliciuni de unde.
Mileniul ce-n lespede se-ascunde
se face coapsă limpede și-naltă.

Prin mînă tot duhul meu pătrunde
în piatra ce surîde și tresaltă,
ivind minuni din opintiri de daltă
și din ciocan seninătăți rotunde.

Cînd aspră-n linii tari, cînd diafană,
vibrează clara rocii simetrie,
din sîngele meu cald luîndu-și hrană.

Carnea palpită, marmura învie,
și din frînturi de clipă pămînteană
mă-nalț în armonii de veșnicie.

MARMURĂ

Scrîșnesc asemeni marmurii severe,
împotrivită asprelor ciopliri.
Cer gingășia dălților subțiri
să-mi deie feciorească mlădiere.

Cuțitul moale-al dulcii opintiri,
tăind prin piatră pînă în artere,
îl simt ca un sărut și-o adiere,
sculptîndu-mă din calde tresăriri.

Unduitoare, galeșă statuie
cresc și mă-nalț pe bolovanii mei.
Dar cînd securea vrea să mă supuie

cu izbituri năpraznice în stei,
în loc de limpezime care suie
din țăndări scapăr crîncene scîntei.

27.XII.1967

ATELIER

În răvășitul meu atelier,
e-o năruire de statui schiloade.
Aicea una, colo alta cade,
ca-n nopți de august stelele din cer.

Vechi capiteluri, torsuri, colonade,
la rîndul lor, se prăbușesc și pier.
În bronz, în lemn, în marmură sau fier,
toate se frîng asemeni unor spade.

Calc peste cioburi roșii de aramă,
pe așchii verzi ca niște flăcărui...
Și cum alt chip se surpă și distramă,

apuc ciocanul din zăcerea lui,
înșfac și dalta și, zbîrlit în coamă,
încerc să urc pe socluri noi statui.

6.I.1968

MANIFEST

Şi templul lui Apollo în tenebre
şi leşul sacerdotului patetic...
În loc un turn din calcul aritmetic
şi-o catedrală rece din algebre.

Jos impudoarea cîntului bezmetic
cu armonii tiranice şi febre!
Să-nghețe-n glacialele-i vertebre
poemul matematic şi ermetic.

Nu se cuvine versul cataractă
de simțăminte calde ca pe vremuri,
ci claustrare pură şi abstractă

ce-şi rîde de-ale artei vechi totemuri,
iar frigul din banchiza lui compactă
chiar sub cojoace facă-te să tremuri.

ANOTIMPUL UMBRELOR

Sonete

ANOTIMPUL UMBRELOR

E-o răzvrătire-a umbrelor haine
și-a orelor cu-năbușite glasuri.
Eu nu le-am vrut oprite în popasuri
cu lungi țăruși de aur și rubine.

Am lepădat crîmpeie dragi de ceasuri,
cum scuturi rămășița unei cine.
Azi, se lățesc și se răscoală-n mine,
erupții de vulcani pe noi atlasuri.

Învie tot ce-am dat de-a berbeleacul,
păcate dulci, ispite și căințe.
Secundele, umflîndu-se cît veacul,

se fac măciuci și vin să m-amenințe,
mă iau de gît și mă aruncă-n lacul
de-a pururi ne-mpăcatelor dorințe.

SUFLET

Acum l-aş frămînta din piatră goală,
acum din coama apelor lăţoase
şi i-aş da cînd oftat de chiparoase,
cînd glas de fier zbîrlit pe nicovală.

Scorni-mi-l-aş pe rînd şi din baroase
şi din azur fierbinte şi din smoală,
să sune a bronz, să geamă a răscoală
şi, dogorind, a miere să miroase.

Aşa l-aş vrea: să gîlgîie, să tune,
să fiarbă, să surîdă şi să spere,
ba dulce ca o albă rugăciune,

ba crîncen ca un trăsnet în cădere;
şi dacă-i scol din flăcări zbor şi strune,
să-i dau din lacrimi sfîntă-ngenunchere.

POTCOAVA

La poarta de mărgean a curții mele,
lung sforăia un armăsar sălbatic;
înfuleca fărașul cu jăratic
și-l călăream pe aripi pînă-n stele.

Acum i-ascult nechezul leșiatic
și-abia mai simt că-i tremură sub piele
cenușa stearpă-a aripilor grele
din flăcările zborului zănatic.

Dar dacă-n grajd stă gloaba poticnită
și aripile stinse se destramă,
îi arde încă fiece copită,

frînturi de stele-i pîlpîie în coamă.
Și, cînd și cînd, în sînge îmi palpită
potcoava ei de aur și aramă.

ÎN MINE SIMT
ȘI PASĂREA ȘI FIARA

În mine simt și pasărea și fiara.
Le cresc pe amîndouă-n carnea asta.
Aripa-mi sparge inima și coasta,
mă sfîrtecă dihania cu gheara.

Una-n bîrlog, iar alta sus, în casta
amiază care-și fulgeră tiara.
Ah, pasărea mea, arde-mi-te-ar para,
bătu-mi-te-ar , bîrlogule, năpasta...

Că labele și zborul mă sfîșie
și-n bezne reci și-n ceruri necuprinse -
că, zilnic, sîngerînd de poftă vie,

ies mai zbîrlit din trup pe gheare-ntinse,
ca să mă surp în mine ciocîrlie
surpată din azururi neatinse.

CA LA O GREA ȘI CRÎNCENĂ PORUNCĂ

Ca la o grea și crîncenă poruncă,
dezgustul sterp mă șficuie cu bice,
de cîte ori speranțele dau spice
sau fîlfîie un zbor ca o ieruncă.

Și cînd credința-mi urcă pe colnice,
în greabăn îndoiala i se-aruncă,
cum ghearele și-nfige într-o juncă
și colții răi, ursoaica, s-o despice.

Și cînd iubirea-mi sîngeră în struguri,
mi-o ciugule pîrdalnicele vrăbii...
Sînt plămădit din jafuri și belșuguri,

din secete și țăndări de corăbii.
Mă spînzur de nădejdi și ard pe ruguri,
înviu din foc și mă ucid în săbii.

SIMPLITATE

Seara, pîndeam să-mi intre în cocioabă
doi sfinți trudiți cu părul alb sub glugă.
Din orice fir de iarbă smuls în fugă
îmi răsuceam pe deget o podoabă.

Cu ochi adînci și simpli ca o rugă,
vedeam cum zboară-n stele orice gloabă.
Credeam în cîte vîntul le înjgheabă
și-n toate cîte frunzele îndrugă...

Cumătră viață, timpule cumetre,
multe-ați schimbat în viermi și-n aguride,
dar eu, din colțul bietei mele vetre,

tot mai tresar cînd ușa se deschide:
aștept pe Dumnezeu și Sfîntul Petre
și pun la cină încă două blide.

LI-TAI-PE

Beat de miresme, de pe puntea-naltă
plecatu-te-ai pe ape ca să tragi
din iaz, afară, luna de nădragi
și după ea te-ai scufundat în baltă.

Și nuferii au rîs că mi te bagi
pînă la fund în lumea lor cealaltă.
Deasupra ta s-a spart apoi învoaltă
amarul clopot alb al lunii dragi.

O, Li-Tai-Pe, ca tine, altădată,
visam și eu, cu lacrimi pe obraz,
să scot din mlaștini slute luna beată.

Și nuferii făceau de mine haz,
cînd mă sugea mocirla înstelată,
prins de nădragii lunii-n cîte-un iaz.

CAZIER

Crunt m-am înverşunat să bat Cuvîntul
pe nicovală, sub grozav baros.
Nu ştiu dacă din el cuţit am scos,
sau doar scîntei să mi le stingă vîntul.

De-aş dobîndi călit oţel tăios,
mi-aş încrusta pe lamă legămîntul
să mi-l înfig pînă-n mîner în sfîntul
crescut în mine ca un chiparos.

L-aş împlînta şi-n iadul meu nemernic,
să nu mai fiu, nici diavol şi nici înger,
ci numai Om, fierbinte şi puternic.

Nu vreau azururi şi nu vreau pucioasă,
vreau doar să lupt, să freamăt şi să sînger,
cu pieptul gol şi-n mîini cu-o chiparoasă.

UITAREA

– Uitare, nu știi oare făgădăuri
cu beciuri mai adînci pe la răscruci?
Nu poți în oale negre să-mi aduci
mai crîncene prăștine și trăscăuri?

Nu vrei să-mi stingi și flăcări și năluci
cu rîmele și cîrtițele-n găuri?
N-ai nici străfund de iezăre și tăuri,
nici bezne reci cu pîntece de tuci?

- Prea fierbi, prea frigi de-o aprigă ursită...
N-am, omule, prin beciuri, vr-un rachiu
să pot să sting dogoarea ta cumplită;

nici găuri reci de cîrtiță nu știu,
nici tăuri care-n ele să te-nghită,
nici bezne să te-nfulece de viu.

DEȘERTĂCIUNE

Deșertăciune, mare jupîneasă,
îți slugărim, încovoiați din șale,
pentru-un surîs și-un sfîrc de bici mai moale,
sau pentru-un blid de fiere ticăloasă.

Ne căciulim, argați ai curții tale,
pupîndu-ți, ploconiți pe lîngă masă,
ciubotele și poala de mătasă
și mîna cu brățări și cu opale.

Și cînd, cucoană crudă și fudulă,
rîzînd, ne-alungi din curtea ta deșartă,
cu-n pumn de lacrimi plată de căciulă,

îngenunchem în pulbere la poartă
și, lacomi de robie nesătulă,
cerșim din nou gîrbaciul ce nu iartă.

ÎNTREBARE

Adîncă-i noaptea, orele profunde...
Gemînd, spre raftul cărților mă-ndrum
și-ntreb în șoaptă fiece volum:
– Tu ești? Și cartea fuge și se-ascunde.

Plîngînd, întreb portretul ei acum:
– Tu ești? Și nici iubita nu-mi răspunde.
Îmi umplu cupa-n vin să mă scufunde,
întreb: - Tu ești? Și cupa piere-n fum.

Și-ntreb și spada mea: - Tu ești? Și tace.
Și cum mă prăbușesc în jilț înfrînt,
din zid o umbră albă se desface...

Mă-ntorc spre ea cu sînge în cuvînt
și-n ochii lui Isus e numai pace.
Întreb: - Tu ești? Și umbra spune: - Sînt.

CENOTAFE

Și vine-o zi cînd vezi că numai praf e
ce-a ars în fraze, ce-a zvîcnit în verbe,
și că și frunți și-nțelepciuni și jerbe
sînt numai biete hîrburi de carafe.

Cum de-am crezut că-o taină încă fierbe
în scrumul grămădit în cenotafe?
Ca o cunună moartă de garoafe
cad de pe tîmple lumile superbe.

Tiptil, ca să n-o simtă grămăticul,
zădărnicia vine să ne prade?
Triumfă în arcade mari nimicul,

se fac nimic triumfuri și arcade,
și-n timp ce deznădejdea-și coace spicul
un ghimpe crește și-un luceafăr cade.

CHIP

Şi dacă-asemeni stelelor din lacuri
în ţăndări verzi a fost să mă fărîm,
m-a troienit şi floare de salcîm,
m-a zgîlţîit şi vîntu-n prepeleacuri.

Şi dacă-am şchiopătat pe caldarîm
prin mofturi mici, prin dragi şi simple fleacuri,
în clipa mea cu zîmbete de veacuri
am oglindit şi celălalt tărîm.

Şi dacă-am stat cu ochii după ulii,
iar pe pulpane n-am cules trofeu
decît ciulinii pacostei şi hulii,

pe fruntea ce-o ridic din praf mereu,
de-un deget sub spărturile căciulii,
s-a iscălit cu-n fulger Dumnezeu.

DEZNĂDEJDEA

Și iar și iar scornești în drum prilejuri
să-mplînți în mine pliscuri să mă-nhațe.
Ba vii, cu un zefir cu spini în lațe,
ba înflorești venin rotund pe vrejuri.

Vultur de foc cu gheare tari și hoațe,
pucioasă clocotită în vîrtejuri,
smîrc ticălos cu putrede gîtlejuri,
curvie cu desfrîuri dulci pe brațe.

În duhul meu capcanele ți-nșirui,
cu molima ta sîngele mi-l bîntui, -
dar, cînd și cînd, din scrumul meu te birui,

te prind de gît, te zgîlțîi și te vîntui:
culeg un strop de rouă și mă mirui
surîd, o clipă, lumii și mă mîntui.

AMURG

Cîte-nțeleg, n-am înțeles,
dar aș lua toate cîte las,
tot ce-am cules și n-a rămas,
tot ce-a rămas și n-am cules.

Azi din frîntura unui ceas
eternități aș ști să-mi țes
și la o margine de șes
lumi noi mi-aș scrie pe atlas.

Cîte-am stricat, cîte n-am dres,
le-aș face-acum iconostas
și-aș bea cu sete, tot mai des,

pe orice drum, la orice pas,
din ce-a rămas și n-am cules,
din ce-am cules și n-a rămas.

Acest poem a avut titlul:"**Cîte-nțeleg**"; ulterior a fost schimbat de către poet.

RĂMÎI

Rămîi în smoală și pucioasă,
arzi în păcate și blestemuri,
de vrei în verzi și negre zemuri
să-ți fiarbă carnea ticăloasă.

Nu mă-nspăimînți, nu mă cutremuri,
din clocotirea ta vîscoasă.
Eu am mai rupt din chiparoasă,
din cîte m-au durut pe vremuri.

Și nu mi-am pus pe scut nici sila,
nici fierea ce-ți scîrbi fiertura.
Uit jos cucuta, strîng zambila,

dau piatra vrajbelor de-a dura
și-nsămînțînd cu cer argila
urăsc pe lume numai ura.

POM DE CRĂCIUN

Cu îngerii ce se-ndurau să vină,
veneau smochine din Ierusalim,
iar noi pîndeam, prostește și sublim,
pe moș-Crăciun la geamuri de hermină.

Și cînd plîngea în cer un heruvim,
cădeau în brad mari lacrimi de lumină,
creștea din fiecare-o mandarină
și ne dădea azur să mirosim.

Ce gravi stau astăzi numai pe morminte
serafi de piatră, orbi și fără grai.
În sănii nu mai vin ca mai-nainte

nici moș-Crăciun, nici sfîntul Neculai,
iar noi am pus prin cetini oseminte
și-am oblonit fereastra către rai.

ȘI DACĂ ȘI URECHEA TA TE MINTE

Și dacă și urechea ta te minte
și ochiul tău la fel dacă te-nșală
și-n piept zădărniciile se scoală
cu fulgere de gușteri pe morminte,

și dacă piere-n fum și-n îndoială
tot ce zidești și-nalți pe schele sfinte
și-i ceață tot ce-ți crește înainte
și tot ce lași în urmă umbră goală, -

cum de culegi din umbră și din ceață
atîta grea și dulce voluptate?
De unde gheara asta ce se-agață

de fiece secundă care bate?
Și pentru ce atîta chin pe față
cînd treci din clipă în eternitate?

INIMA COPACULUI

Creșteam în codru-nalt și singuratic,
cînd m-au surpat cu barda trei drumeți.
Era semeț întîiul și săgeți
și arc și-a scos din pieptul meu sălbatic.

Al doilea, în ochi cu dimineți,
lăută și-a făcut îndemînatic
și-o dezmierda-n adîncul păduratic,
vrăjind cu ea și păsări și mistreți.

Al treilea nu-și drese nici vioară,
nici arc, ci și-a cioplit din trunchiul frînt
o cruce grea, cu mîna lui ușoară.

Apoi, umbrit de gene lungi de sfînt,
și-a pus pe umăr strania povară,
pornind spre margini albe de pămînt.

NELINIȘTI

În urma noastră-i numai buruiană
și scripca sună-a doagă de ciubăr,
dar ca un lup cu negurile-n păr
stă încă-n noi neliniștea vicleană.

Și încă cu toți ghimpii în răspăr
ne trage îndoiala de pulpană,
pizmași pe cîte-un zbor de coțofană,
beți de năluci, lihniți de adevăr.

Am vrea să spargem zările mai iute,
am vrea să știm și ne-ngrozim de zări,
n-am vrea să știm și pofta iar ne-asmute

și sîntem numai vîrfuri de frigări
și-n sînge numai șbilțuri nevăzute
și-n duh și-n oase numai întrebări.

LEAPĂDĂ PIATRA

Leapădă piatra. Cată fără vină
în lacrima ce-n ochi mi se-nfiripă:
mai plînge-n ea un strop de cer, mai țipă
și-n ochii tăi o boabă de lumină.

Pipăie-mi brațul. Parc-a fost aripă.
Și-n brațul tău un zbor se mai închină.
Cîndva, și tu și eu am fost tulpină
de îngeri, un mileniu sau o clipă.

Leapădă piatra. Vino mai aproape,
sărută-mă și plîngi cu mine, frate.
Ca tine port un cer pierdut sub pleoape,

ca tine duc năluci de zbor în spate
și-asemeni ție-a fost să mi se-ngroape
mireasma sus, în lumi de mult uitate.

ÎNTOARCERE

"Partir c'est mourir un peu".
Ed. d'Harcourt

Amare sînt plecările deșarte,
ducînd un strop de sînge călător,
dar mai amare-ntoarcerile dor,
cînd poartă răni aduse de departe.

În orice pas întors s-a frînt un zbor,
în orice renunțări zac vîsle sparte
și fiecare-ntoarcere e-o moarte,
în lumi ce nu te știu și nu te vor.

Că te re-ntorci, dar nu vii de niciunde,
că tragi la țărm, dar ești pe mări pierdut.
Întrebi de tine, nimeni nu răspunde,

n-ai umbră, n-ai cenușă, n-ai trecut,
ca un mormînt ce urma și-o ascunde,
sau ca o moarte fără început.

ADÎNC

Și cînd mă-ngropi cu totu-n mîngîiere,
m-afund, pierdut, adîncului desfăt
ca-n maldăre de floare de omăt,
de unde nu mai știu înapoiere.

Și-n părul tău cînd clipa mi-o îmbăt,
ca-n mari păduri de noapte și tăcere,
mă-nec întunecimii ce mă cere,
să nu mai știu potecă îndărăt.

Și cînd mă uit în ochii tainei tale,
cad, amețit, în ei și mă scufund
în nesfîrșita lor lumină moale,

în dulcea veșnicie fără fund,
de unde nu se-ntoace nici o cale,
dar unde toate căile se-ascund...

DRAGOSTE

Să biciuie în mine, ca o joardă,
tot gîndu-amar ce clipa ți-o frămîntă.
O lacrimă în ochi de ți se zvîntă,
nestinsă-n veci pe geana mea să ardă.

O umbră, pe obrajii tăi răsfrîntă,
în carnea mea să cadă ca o bardă.
Păcatul tău pe mine să mă piardă,
să-l simt în piept, cuțit, cum mi se-mplîntă.

Suspinul meu să-ți trecă în făptură
surîs de flori și mlădieri de plante.
Să-ți fie ție cîntece pe gură

ce-mi plînge-n ochi și-n biete șoapte boante,
și tot ce-n mine noapte e și zgură
s-aprindă-n tine cer de diamante.

DRAGOSTE (II)

Îmi faci eternitate din secundă
și din vecie clipe și frînturi,
să lunec din mătăsuri în păduri
și din amiezi în mări ce mă scufundă.

Mă tatuezi cu aștri mari și puri,
cutremurat de dulcea ta osîndă,
amplificat în flacăra fecundă,
ca sunetul pe largi claviaturi...

M-am risipit în vînturi cu nesații,
în îndoieli a fost să mă înghimp,
și-ades, cu umeri arși de constelații,

m-am prăbușit în smîrc de pe Olimp,
dar cresc prin tine dincolo de spații
și mă continui dincolo de timp.

DRAGOSTE (III)

Mi-e dragostea ca trăsnetul, ca spinii,
ca vîjîitul apelor pe scocuri,
ca durele și strașnicele blocuri
ce scapără sub tunetul luminii.

Mi-e dragostea ca marea din ghiocuri,
ca ora cînd se leagănă arinii,
și mi-e la fel cu fiara vizuinii
și lacrimile roșii din brelocuri.

Și mi-e asemeni șesurilor arse,
adîncii nopți cu jerbe și eșarfe,
pădurilor în lacuri verzi întoarse,

sau podului în care, printre boarfe
și colbăite petice și gioarse,
întinde luna strune lungi de harfe.

20.mai.1968

DRAGOSTE (IV)

Parcă-mi lipseau o aripă, o coastă,
un braț puternic sau un mare vis.
Eram ca izgonit din paradis,
ca bîntuit de ciumă și năpastă.

Și te-așteptam, cum creanga de cais
așteaptă, primăvara, floarea castă,
sau cum potirul sfîntul vin și-adastă
și spadă-nfriguratul pumn deschis.

Te-adulmecam în pînde lungi, ca lupul,
și-n calea ta mă așterneam chilim...
Minunea mea, ce har îmi umple trupul?

Ce coastă-mi dai, ce braț de heruvim?
De tine-s plin, cum e de faguri stupul,
și aripi prind în cerul tău sublim.

NUFERI

Pe iazul plin de broaște dolofane,
sub zumzete albastre de țînțari,
cine bătu lumina-n ținte mari
și-a răstignit-o-n candide piroane?

Cînd au ieșit din mîini de aurari,
din dălți subțiri și gingașe ciocane,
genunchi plăpînzi, călcîie diafane
și umeri goi de heruvimi amari?

Sau poate noi, iubito, cine știe,
cuprinși în brațe-ntr-un amurg de veac,
ne-am înecat pe-un fund de veșnicie

și-acolo unde ochii noștri zac
o taină, un crîmpei de duioșie
aprinse albe candele pe lac.

MÎINILE

Tu, altădată, mîinile pe frunte
îmi lunecai în unduiri de ape,
să mi se pară lungi vibrări de clape
și veșnicie, clipele mărunte.

Azi, nu-mi mai pui lumina lor pe pleoape,
nici pe amurgul tîmplelor cărunte,
și, cum spre stele curgem ca o punte
și mîinile ți-au înserat aproape.

În crinii lor cîndva fără prihană
un foșnet veșted parcă se aude,
cum ar ofta o frunză ca o rană.

Dar și mai sfinte-acum de ani și trude,
eu le sărut adînc, ca pe-o icoană,
cu sufletu-n genunchi și gene ude.

ANTAGONISM

De jos, din zbuciumata-mi adîncime,
tînjesc mereu seninătăți să isc,
gelos pe glacialul lunii disc,
pe tot ce e celestă limpezime.

Vrînd armonii de rece obelisc,
în genuine-arhitecturi sublime,
urăsc zbîrlita rîpelor asprime
și flămînzesc după zăpezi de pisc.

Port jindul simetriilor măiestre,
dar fierb în mine-un fluviu subteran.
Rîvnesc doar prin crîmpeie de ferestre

ghețaru-nalt cu creștet diafan;
sînt clocot și vreau cer de roci alpestre,
vreau ape de oglinzi și sînt vulcan.

MUSTRARE

Eu n-am cules victoria pe steaguri.
Întru sminteli scîrbindu-mă și-n trude,
vremelnicele scrîșnete și ciude
le-am spart în dinți ce n-au mușcat din faguri.

Și-n vîntul galben care nu m-aude
și nu mă vede-ngenuncheat pe praguri,
nu sudui ne-mplinirea fără cheaguri,
ci sfarm numai mustrări pe gene ude.

Dar nu mă mustră cîte-ncep să-nghețe,
nici umbra-n drum a boziei ursuze,
ci cît pojar n-am șters pe alte fețe

și cîte răni n-am curățit de spuze,
sau mîinile ce m-au lovit, semețe,
și nu le-am dus, iertîndu-le, la buze.

ÎMBĂTRÎNESC

Îmbătrînesc, precum bătrînii viezuri
prin gropniți, sau ca luna-n eleșteie.
Îmbătrînesc și lacrimi și condeie
și tîmplele sub cîntece și crezuri

și tainele care-au rămas sub cheie
și cîte-a fost să le pătrund în miezuri,
sau cîte mi-au sfințit cu dulci botezuri
aceste biete clipe și crîmpeie...

Îmbătrînesc. Cobor de pe comete,
cobor încet, precum urcam de lesne.
Îmbătrînesc. Și parcă fript de sete,

aș mai țîșni de-un stînjen peste bezne.
De n-am pe umeri àripi de erete,
mai plînge-un pui de vrabie în glezne.

APA

Mă plec, ca peste-un ochi afund de apă,
flămînd și orb, deasupra morții mele
și scormonesc cu sfîrcuri de nuiele
în cîte taine tremură să-nceapă.

Aș vrea-n adîncul ei bătut cu stele,
să-nfig țepuși ce fulgeră și-nțeapă,
să știu ce limpezimi or să mă-ncapă,
sau ce nămoluri reci or să mă-nșele.

Adîncă-i apa, jordiile ciunge
și strîmbe întrebările betege...
Nici o nuia tăcerea n-o străpunge,

doar apa zilnic chipul mi-l culege
și numai umbra mea la fund ajunge,
să piară-n mîl sau nufăr să se-nchege.

AD MORTEM

Cînd clipa mea, din zborul ei de graur
se face iar la loc eternitate
și-n goluri reci, ca-n ape încleștate,
se-neacă umbra verdelui meu plaur,

cînd totu-ncepe fără să se-arate,
și totul piere-n neguri de coclaur,
o, moartea mea, fii pragul meu de aur,
și treapta mea bătută-n nestemate.

Tu, vîsla mea, tu, cîrma, tu, năierul,
fii pentru mine-nvinsul tuturora,
urcușul, creasta limpede și cerul...

Dă-mi platoșa, dă-mi velele și prora,
nu fi zăpada mea, ci fii Prierul,
nu fii apusul meu, ci aurora.

CIREȘULE

Cireșule cu frunze tremurînde,
neprihănit și tînăr voievod,
surîzi cu flori, binecuvînți cu rod,
sfințești cu patrafirul umbrei blînde.

Tu schimbi în daruri tot ce-aduni din glod,
ci eu mă-ncheg în desfrînări flămînde,
sînt numai mîrșăvii și numai pînde,
mă sparg în uri și-n pofte mă slobod.

Tu vii și-acum din rai pe huma asta,
pe care-o pîngăresc de-a curmeziș,
și dacă-ți suie-omizile pe casta

lumină a cerescului frunziș,
vin din osînda mea, cresc din năpasta
cu care spurc toți îngerii trimiși.

S-AR CUVENI

S-ar cuveni ca inima aceasta,
prin flacără trecută ori țepușă,
de mult să fie țăndări și cenușă,
cum au muncit-o fierul și năpasta.

Și, totuși, ce vrăjită nuielușă
de aur îmi atinge iarăși coasta,
ca să trezească apriga și casta
nădejde, adormită după ușă?

Ce curcubeie tinere mi-anunță
după furtună fragedă recoltă?
Aici e-un spic și colo e-o grăunță,

noi crini răsar din lacrimi de revoltă.
Nu, inima aceasta nu renunță,
luceferii citindu-și-i pe boltă.

AM MULTE ÎNTREBĀRI

Am multe întrebări de pus, dar cui?
În ele urc pe-o scară tot mai-naltă,
și dac-o-mbrac cu trandafiri în voaltă,
tot eu mă-nțep prin ghimpii nesătui.

Spre tine fruntea crîncenă mă saltă
și brațul se lungește-n pofta lui,
ci talpa grea cu care vreau să sui
mă trage jos și mă scufundă-n baltă.

Mai beat de vrăji din mlaștină mă scol,
incendiat de-o nouă întrebare.
Mă spăl, - cu soare tînăr, - de nămol,

și-ncerc, pe trepte, altă cățărare,
cu pumnii-nsîngerați izbind în gol
și-n porțile de-a pururi sub zăvoare.

31.III.1968

LANȚ

Flămînd de taine, lacom de minune,
pe brînci, cu jaf și scule de tîlhar,
prădîndu-ți vatra doldora de jar,
ți-am smuls din veșnicie un tăciune.

Și dacă, ferecat în lanț amar,
bătut pe stînci, osînda mă răpune,
în ochiul viu ce tot nu se supune
încă-aș fura misterul milenar.

Și dacă peste marile-mi dezastre,
rupînd din mine, pajurile cad,
îmi urcă-n pliscuri inima spre astre

și zdrențe vii din chinul meu de iad,
să mi le-ngroape-n focurile-albastre
din care încă taine vreau să prad.

OCTOMBRIE

Își rupe vîntul verzile broboade,
se zdrențuie și ceru-n porumbiști.
Troițele, cu goi și vineți Criști
spălați de ploi, cerșesc în drum, schiloade.

Îngerul serii geme a restriști.
Pe crengi fără culesuri ceața cade
și, putrede, cad ultimele roade
cu țipăt lung în ochii mari și triști.

Și eu, asemeni roadelor sub brumă,
pe creangă mă cutremur tot mai des,
cînd bruma mea și ceața mă sugrumă...

Visez culesul sfînt, dar netrimes,
și gem de spaimă c-am să cad în humă,
cum cade, putred, fructul necules.

BOTEZ

De-aș fi, re-nfeciorat de-o nouă vlagă,
surîsuri și cuvinte noi să leg
și iarăși botezînd pămîntu-ntreg,
cu nume noi să mirui lumea-ntreagă,

înmiresmate vorbe-aș ști să-ncheg,
ba aromind a cîntec, ba a fragă,
și-aș vrea și vorbe smulse din viroagă
cu vipere și pietre să culeg...

Poate le-aș spune stelelor pe nume,
poate-aș robi și vîntul sub călcîi.
Cu-o șoaptă-aș frînge mările în spume,

cu alta m-aș pleca să le mîngîi,
cu-o șoaptă-aș pîrjoli întreaga lume,
cu alta-aș duce-o-n cerul ei dintîi.

SOMN

Nu mai despic cu brațul nici talazuri,
nici nu mai urc cu pasul piscuri dulci.
Tu, noapte, crești, tu, inimă, te smulgi,
voi, piersici, năvăliți peste zăplazuri.

Iar tu mă-ngropi sub viscole de fulgi,
o, somn adînc, o, somn fără zăgazuri,
vărsat ca gerul lunii peste iazuri,
întins deasupra lumii ca un giulgi.

Ci-n somnul meu tot mai lucesc pleșuvii
și caștii munți urcați fără istov.
Mai spumegă sălbaticele fluvii

unde-am rămas pierdut ca un ostrov,
și tot mai vin în pragul meu heruvii
să-mi zvîrle-un pumn de lacrimi pe ceaslov.

DESTIN

Şi anii cresc ca mustul roşu-n linuri...
Savanţii distilînd în alambic
sublimul tot şi putredul nimic,
aceleaşi întrebări şi-aceleaşi chinuri.

Şi viaţa jucînd, goală, din buric,
pe mesele amarelor festinuri,
şi cupa lunii plină de veninuri,
sub inocentul lunii borangic.

Şi noi curgînd, nestinsă cărăruie,
din morţi în prunci, din zîmbet în suspin...
Sărutul tămîind ca o căţuie

ca să se facă sabie şi spin,
şi-acelaşi om tîrît din cer în cuie
şi-acelaşi sfînt şi-nsîngerat destin.

CARPE DIEM

Zîmbeau candid zăpezile în Lațiu
și se-ngînau cu lira ta, fratern,
în cinstea cupei pline de Falern
și-a clipei devorate cu nesațiu...

Și azi pe munți candorile se-aștern
și fulgii albi se leagănă în spațiu,
ca-n vremea cînd tu, bunule Horațiu,
sorbeai din clipă zîmbetul etern.

Ci noi pătăm zăpezile pe creste
cu lacrimi mari cu sînge și catran.
Pe lira noastră strunele celeste

se schimbă-n sfîșieri de uragan,
și din pocale-adînci ca niște țeste
bem fierea zvîrcolitului ocean.

STINDARDE

Nu dor spărturi în piept și lăncii rupte,
nici luptele pierdute prin viroage,
cum dor acele brațe slăbănoage
cînd nu mai vor sau nu-ndrăznesc să lupte.

Cît timp miresme inima extrage,
ce-ți pasă că o rană dedesubt e?
Cînd fluturi sus stindarde ne-ntrerupte,
surîzi că-n praf zac spadele oloage.

Și cioburi sînt vremelnice și plîngeri
și-ngenuncheri de-o clipă lîngă-abise.
Învins nu ești dacă suspini ori sîngeri,

nici dac-o zi par zările închise.
În bătălii, supremele înfrîngeri
sînt numai renunțările la vise.

GEOGRAFIE

Aceste mări și fluvii și oceane,
zbătute-n văgăunile amare,
sînt lacrimile lumii seculare,
pe hărțile durerilor umane.

Și acești munți în aspră încleștare
sînt ne-mpliniri stratificate-n stane,
grozavele granitului mormane
pe inimi împietrite-n resemnare.

Iar codrii-aceștia, în eternă trîntă
cu trăsnete și grindină și ploaie,
sînt brațele-omenirii ce se-avîntă,

se zbuciumă și-o vreme se-ncovoaie,
ca să-și ridice iar din lupta sfîntă
împărăția crengilor vîlvoaie.

RE-NTOARCERI

Mi-a năvălit prin geam șuvoi de lună,
de parcă-n cer s-a rupt un stăvilar.
Pervazuri, scrin și rafturi de stejar
își amintesc de codrii care sună.

Își amintesc pereții iar și iar
grozavii munți de piatră sub furtună.
Fotolii, ziduri, praguri, împreună,
în răzvrătirea umbrelor tresar.

Se scoală-n răzmerița lor fierbinte,
dau buzna pe ferestre-afar' și fug.
Iar sufletul și el și-aduce-aminte

c-a fost mireasmă și pămînt de plug
și vrea, fugind din hîdele-i vestminte,
să fie piatră, azimă și rug...

12.11.968

RESTURI

Cu ce-am rămas din marea noastră sete?
Alături de pioase-odoare sacre,
am încuiat iubirile prin lacre,
prin cufere și pivnițe secrete.

Și-n izuri vechi și rîncede și acre,
am pus arìpi și pliscuri de erete
pe-un fund de vis uscat ca un scaiete,
lîngă trufii, năluci ori simulacre.

Și-am zăvorît, să sîngere-ntre ele,
și îndoiala stearpă lîngă stele
și-un crin de rouă, tîlhărit în treacăt.

În zgură îngroparăm o scînteie,
în fiece dorință cîte-un lacăt
și-n orice taină cîte-un rest de cheie.

12.IV.1968

PASĂRE MĂIASTRĂ

La altitudini straşnice de foc,
ne cheamă cîte-o pasăre măiastră.
Îi arde-n plisc o ţandără de astră,
de parc-a spart luceafărul în cioc.

Momiţi de strălucirea ei albastră,
mulţi sîngerăm pe stînci din bloc în bloc,
şi mai puţini, în tragicul noroc,
sus ne cuminecăm cu prada noastră.

O pogorîm pe lut, sub lacăt, dar
ce slută e minunea în cătuşe
şi ce zdrobiţi părem, cînd nu cleştar

ci rumeguş îi gîjîie din guşe,
şi cînd în locul penelor de jar
i-atîrnă grele àripi de cenuşe.

MATURITATE

Și iată-mă ajuns la anii maturi,
încremenind în simetrii și norme,
severe-arhitecturi și clare forme,
geometrii de trepte și de straturi,

deasupra răzvrătirilor diforme,
la coacere de struguri și veleaturi,
cu-nțelepciuni brumate și cu sfaturi,
pe marginea oceanelor enorme...

Dar cum mi-aș da solemnele prudențe
pe lavele zănaticelor zile
cu beți vulcani și mari incandescențe.

Mi-aș da înțelepciunile fertile
pe anii mei superbi cu sfinte zdrențe,
cu vulturi morți și jerbe inutile.

CAISUL

Rotesc cireșii hore și ciuleandre,
în zumzet de miresme și bondari.
Caisul, năpădit de roade mari,
e candelabru printre policandre.

Pocale par sau cuiburi de canari
ofrandele lui rumene și tandre.
Dar nu le vor nici mîini de copilandre,
nici zburdele albaștrilor ștrengari.

Ei strîng oțetul zarzărei necoapte,
iar sus tînjesc aromele-minuni,
pălind pe triste ramuri fără șoapte,

și cad în glod, trîntite de furtuni,
precum din cer, în fiecare noapte,
cad stelele-nghițite de genuni.

RÎVNE

În rîvna pentru-nalte-aureole,
prin verzi mocirle-ades ne-mpotmolim.
Zidim minuni, dar ce urcăm sublim,
surpîndu-se, ne-ngroapă sub cupole.

Dîrji, ne-ndreptăm spre alt Ierusalim
și-nfrînți ne-ntoarcem fără de busole.
Culegem viermi din funduri de corole
și iad din ochi cerești de heruvim.

Dăm de alt chip privindu-ne-n cristaluri
și de-un obraz de ceață prin oglinzi;
cădem, striviți de proprii idealuri,

și, totuși, punem schele noi și grinzi,
și-nfășurați în calde răni ca-n șaluri
pornim-nainte crunți și suferinzi.

1.II.1968

VENIM, PLECĂM

Venim, de unde? și-ncotro ni-i pasul?
Poeți și vraci s-au urzicat în fraze,
s-au perpelit pe săbii și topaze,
să dea răspuns cu sîngele și glasul.

Din liziera strîmtei noastre oaze,
pe unde-un ceas ne-mpleticim popasul,
tot ne-ntrebăm cu rigla și compasul,
împunși de spini ori prăfuiți de raze...

Sosim, purcedem iar, de ce? și unde?
Nu știm, dar parcă-n umbre și contururi
ne re-ntîlnim c-un chip ce ne răspunde...

Cînd ploi, cînd flori, ba mlaștini, ba azururi,
bieți germeni veșniciilor fecunde,
mereu ne-ntoarcem și plecăm de-apururi.

24.I.1968

TIMPULUI

Cazi de pe mine - veche tencuială
cojită de pe zid cu aspră gheară.
În aer fugi ca frunzele cînd zboară,
te zdrențui ca o putredă obială.

Te scurgi din trup, din flori, din zarea-amară,
ca sîngele dintr-o arteră goală.
Țap negru, fugărit în hăituială,
te-arunci din mine-n rîpa milenară.

Aș sparge-oglinzi și aș seca băltoace,
să nu mai văd cum mă despoi la piele.
Tu, lotru cu pistoale și gîrbace,

mă jefui de lumină și inele.
Praf și cenușă face-mi-te-ai, face,
tîlhar de stele și fecior de lele.

14.IV.1968

JEPII

Dispreţuind oglinda verde-a stepii,
în aspra căţărare către creste,
prin rîpi, prin văgăuni cumplite,peste
roci şi zănoage dau năvală jepii.

În jurul pietrei bombăne tempeste
şi bice roşii le asmut sirepii, -
edar ei, zbîrlindu-şi cuiele şi ţepii,
sparg negurile cremenii celeste.

Chirciţi, ologi şi strîmbi, pe brînci, pe coaste,
sub mormăieli de tunet urcă-ntr-una.
Tot mai flămînzi de spaţiile vaste,

vor, trebuie să biruie furtuna...
Sus, vulturii le-aşteaptă dîrza oaste
şi soarele îşi flutură cununa.

MOȘ-COSMOS

Ursuz, mocnind de ghețuri în cerdacuri,
păzit de taine vechi ca de zăvozi,
din cînd în cînd basmaua ți-o deznozi
din noduri de milenii și de veacuri.

Și, moșule, din gerul tău slobozi
noi lumi de foc, de sus, din prepeleacuri,
rubine mari în funduri reci de lacuri,
sau jerbe lungi cu diamante-n cozi...

Și eu, moș-Cosmos, vin din nebuloase,
dar ard ca tine-ntr-un părelnic ger
sîmburi de foc și jerbe luminoase.

Re-nfeciorat în vechiul meu ungher,
deznod basmaua nouă de mătase
și-arunc din ea spărturi de juvaer.

ALTUL

Cîndva, avui și eu grozave coame,
asemenea pădurilor semețe.
Zbîrlind în vîrf trufașa tinerețe,
frigea mîndria-n mine ca o foame.

Mă cățăram cu mîini mai îndrăznețe,
de cîte ori cădeam străpuns de lame,
și nu erau furtuni să mă distrame,
nici răni înțelepciunea să mă-nvețe...

Azi, semeția-n mine nu mai țipă,
dar nici în rîpi cu spini nu mă mai nărui.
Călcînd peste deșarta mea risipă,

m-apropii de fîntîna fiecărui
și mă vreau spic de grîu în orice clipă,
în pîinea tuturora să mă dărui.

CADENȚĂ

Pe vechi și rupte trepte de orgolii
cobor din turn, cu ochii nesătui.
Spumegă evu-n foșnetele lui,
ca un ocean ce-și leagănă atolii.

Cu șapte chei în urma mea încui
tot ce-am lăsat sub petice și molii,
mici stihuri zgribulite pe fotolii,
sau lacrimi mari pe harfa nimănui.

Adînc, în piept, sorb noua auroră,
cu sete beau azurul lumii crud
și, lacom, azi de fiecare oră,

cu fruntea-n nord, cu brațele spre sud,
ascult inima veacului sonoră
și pulsul veșniciei îl aud.

RĂDĂCINI

În zone-abstracte împlîntînd antene,
tot-scotocesc cu vîrful meu prin nouri,
din aștrii glaciali să fur ecouri
și coiful unei reci Palas-Atene.

Tu, soare, arzi, tu, fulgere, mă-mprouri,
voi, vînturi mari, mă clătinați viclene...
În schimb, am rădăcini subpămîntene,
înfipte parcă-n bezne de cavouri.

Cu ele, nu cu frunzele mă apăr.
Din ele lupt, cu fruntea numai scapăr.
Sus, vîrful bate stelele și luna,

se-ncruntă că nu intră-adînc în sfere,
și ia mai mult din rădăcini putere,
de cîte ori îl zgîlțîie furtuna.

VOCI

Eu singur nu-s. În foișoare-nalte
nu mă-ngropară lacăte, nici chei.
Vorbesc cu mine crengile de tei
și serile și toate celelalte.

Un pui de vînt sub cușmă ascunsei
și-n buzunar un munte să-mi tresalte.
Și dacă zeii tac prea sus, încalte
cu șoimii glăsui și cu norii mei.

Mai bate un luceafăr la fereastră,
mai dă un cîntec buzna-aici pe horn,
mai cade-n prag o pasăre măiastră,

sau vreo tristețe sună lung din corn...
Nu, singur nu-s în lumea mea albastră,
mă-ncurc prin voci oriunde mă întorn.

18.V.1968

METAMORFOZE

Privesc portrete vechi. Sînt oare eu?
Obraji suavi zîmbindu-mi dintre perne,
zări, zboruri, munți, oceane, - baliverne
pitite sub tunica din liceu.

O junglă de azur, aici, se-așterne
sub pași, iar colo-n ochi un alizeu.
Alături fruntea tînără de zeu
îmi fulgeră pe întrebări eterne.

Într-un portret citesc pe Turgheniev,
iubesc Ysolde-n celelalte poze.
În care veac, în ce străfund de ev?

Și, totuși, un parfum de tuberoze
și-același vis din ochii de elev
palpită încă și-n metamorfoze.

23.V.1968

EPITAF

Între dactil și emistih bucolic,
m-au îngropat ruralei mele vetre.
Orașul liric țipă-n taximetre
și duduie-n motoare, hiperbolic.

De-un veac sau trei, sub funerare pietre
dorm izolat, ca pe-un recif atolic,
somn georgic, somn silvestru și simbolic,
în strîmte și impuse perimetre.

Betonul și asfaltul mă ignoră,
mă scuipă citadinele furnale;
ci versu-mi fierbe-n cupa lui sonoră,

cum scînteia Falernul în pocale,
și cînd el arde sus în auroră,
nu-mi pasă că mormîntul meu e-n vale.

[illegible]

ADDENDA

(În ordine alfabetică)

ACTEON

Orbit de strălucirea ei de tiară,
zeiță albă, pudică și nudă,
pîndeam prin stuf, cu geana grea și udă,
superba goliciune statuară.

Era trufașa mea minune crudă
ce-o așteptam din trestii să răsară,
și-acum creștea din ape-ntîia oară,
arzîndu-mi ochii-nlăcrimați de trudă.

Biet Acteon al sfîșiatei drame,
schimbat în cerb din pînda mea stupidă...
Dulăii-au fost, în strașnica lor foame,

stîrniți de zîna mea să mă ucidă, -
voi, îndoieli zăvozi sbîrliți în coame,
tu, crîncenă vedenie splendidă...

AM FOST

Am fost arhitecturi de vis frenetic,
de jinduiri, pasiuni și àripi multe.
Sînt un morman de renunțări oculte,
ciob lîngă ciob și petic lîngă petic.

Ce jerbe-am aruncat în catapulte,
ce curcubeie-am arcuit bezmetic...
Oriunde prin moloz și vreasc deretic,
tresare parcă-o umbră să m-asculte.

Și, totuși, zdrențuit în rupte flamuri,
surpat ca o bătrînă mănăstire,
mai simt, sub praf, o boare de balsamuri

și-un cearcăn care tremură subțire,
că, veștejind în mine-atîtea ramuri,
înmuguresc în alții, prin iubire.

26. VI. 1968

ANTEU

M-a despuiat și soarele cu jaful,
m-a tîlhărit și luna la răscruce,
și-n brațele-ncleștate să m-apuce
mușcai, adesea, pietrele și praful.

Fluieră-mi, mierlă, și mai zi-mi tu, cuce,
și tu, vîntoasă, zumzăie-ți taraful,
că mă ridic din trînte, ca seraful
împresurat de-un cearcăn ce străluce...

Dacă m-aruncă brînciu-ntr-o fîntînă,
beau un cauc de lacrimi și iau vlagă.
De mă dărîmă lupta în țărînă,

se-ntinde brațu-o stea să mă culeagă,
și cînd mă surp din cîntece, pe-o rînă,
îmi crește înc-o aripă, mai dragă.

10.XII.1968

ARS POETICA

La curtea mea hrănit-am orătenii,
cocoşi ca aurora boreală,
hulubi de aur şi păuni de gală,
că-mi pizmuiau minunea lor curtenii.

Iar argăţimea mea voievodală
păzea - să nu mi-l fure pămîntenii -
un cal de foc cu àripi de milenii,
cu şa de fir şi coama grea de smoală.

Nu lotrii-mi jefuiră păsăretul,
eu însumi, prea sătul de frumuseţe,
l-am sugrumat şi jumulit cu-ncetul.

Smulgîndu-mi roibu-apoi dintre ostreţe,
l-am junghiat, rupîndu-i tot firetul,
şi foc am pus la grajduri şi coteţe.

29.VIII.1968

ASPRIME

Înfipt în piatră cît mai sus de glezne
și-mpresurat de ger și stalactite,
m-au botezat zănoagele zbîrlite
și-am odrăslit în trăsnete și plezne.

Cu spini vîlvoi și gheare ascuțite
și-nvestmîntat în cremene și bezne,
decît din borangicuri moi, mai lesne
m-am făurit din vîrfuri de cuțite.

Și, totuși, prin ce stranie urzire,
din cînd în cînd găsesc pe-un fund de cufăr
o cușmă albă și un strai de mire.

Și cînd, ca o fierbinte rană, sufăr
scrîșnirea dălții-n recea-mi împietrire,
o clipă mă cutremur ca un nufăr.

BALANȚĂ

Pe-un talger al zănaticei balanțe
mă-nalț ca un gigant, pe altul scad,
beat de viori și pîrjolit în iad,
mușcînd din deznădejde și speranțe.

Îmi spintec prin vîrtejuri crunte vad,
ars de-ndoieli sau fript de cutezanțe,
pe trup c-un jind ca niște rupte hanțe,
cu gheare lungi de parcă-aș vrea să prad.

Alung un vis, ca pe-un ciumat, din cale,
și-mi paște iar din palme ca un ied.
Credința fuge, ca să-mi dea tîrcoale,

spre ea, turbat ca lupul, mă reped.
Ce pacoste, cînd luna se prăvale,
ce har de înger că visez și cred!

23.IX.1968

CĂDEM ÎN VORBE

Cădem în vorbe, goi făr-de veşminte.
În rîpa lor ne prăbuşim făptura.
Pe povîrnişul frazei daţi de-a dura,
cădem din piscuri albe în cuvinte.

Cădem în vorba dragoste, ca-n zgura
rămasă după mari incendii sfinte,
ne prăvălim ca-n funduri de morminte
în cîte-o şoaptă ce ne arse gura.

Cădem, cum pică lacrima pe faţă,
în putreda cuvintelor plămadă:
silaba vis ori îngăimarea viaţă...

cădem în vorbe ca-ntr-un vîrf de spadă,
sau ca-n spărtura unui bloc de gheaţă,
ca-n tot ce-i scris nălucilor să cadă.

25.XII.1969

CĂUTĂRI

Abstracte schele și aprinse poduri
peste vîltorile ce-n trup îți fierb.
Spre tine urci cu paloșul, acerb,
să te dezlegi din încurcate noduri.

Colți de mistreț și coarne tari de cerb
ți-mplînți în suflet ca-n cifrate coduri
și-n ruguri, în vîrtejuri, în exoduri
c-un gînd te cauți și te pierzi c-un verb.

Desculț și gol, pe scări de piatră lipăi,
în albi conduri te clatini, sus, pe punți.
Ca pe mătăsuri candide te pipăi

și ca pe-un bloc de cremene te-nfrunți.
Te-mpiedici. E cenușe? sau àripă-i?
Îți dai ocol. Și urme n-ai. Renunți.

18.VI.1968

CORABIA

Cresc haitele genunilor s-o rupă.
Pe vele doliu, doliu la tribord,
și fulgere din sud, din vest, din nord,
și trăznete la proră și la pupă.

Sub vaietul tempestei monocord
mai duce în talazul ce-o astupă
miresme tropicale, ca-ntr-o cupă,
și pe zdrobita cîrmă un fiord.

Departe-i țărmul galeșei Cythere
și-o liră spartă e catargul bont.
Ionice columne și mistere

argintu-și mai aprind la orizont, -
și nava piere-n hău, spre alte ere
cu temple scufundate-n Hellespont.

2.VIII.1968

CUPLU

Am fost pe hellespontice ținuturi
eu, poate, Daphnis, tu suava Chloe,
sau Hero tu, eu Leandru, smulși în voie
de ale mării dorice săruturi...

Dar ce ne pasă țărmul încotro e,
cînd nu avem sfîrșituri și-nceputuri?
Ca timpul curgem dincolo de luturi,
de frunza de cucută și aloe.

Tu, veșnic harfă, pururea eu strună,
eu treaptă, tu covor ce-o-nveșmîntează,
tu, floare neculeasă de furtună,

iar eu tulpina ta precum o rază,
tu ramura, eu pasărea din lună,
tu clar izvor, eu gura ce-nsetează.

CUVINTELE

Cuvintele ca lupii-mi dau ocoluri
sau se reped și-mi rup fîșii din carne.
Ca taurii, mugind, mă iau în coarne,
deasupra mea ca niște ciori vin stoluri.

Dar, uneori, se-apropie să-mi toarne
lumina lor în ne-mplinite goluri
și sună grav, ca din adînci subsoluri,
schimbate-n orgi și-n aurite goarne...

Cuvintele mă răstignesc în cuie,
lung mă străpung cu-o veninoasă țeapă
și tot cuvintele ca o cățuie

îmi tămîiază lacrima sub pleoapă,
șoptindu-mi: sîntem clare trepte. Suie
în veșnicia care va să-nceapă.

29.V.1970

DAMNAȚII

Ev negru cu sutanele posace.
În lanțuri timpul, astrele, cerceii
și giuvaerele Casiopeii
și tainele extrase din găoace.

Damnații sori pe ruguri ca ateii,
eretice solstiții sub gîrbace
și, pe butucul sabiei vorace,
grumajii Lunii, goii sîni ai Geii...

Spre stele tot mai aspră-i cavalcada
și juzii s-au lungit înalți cît domul.
Planetele cu glugi și-nhață prada,

stă în sutană roșie atomul
ca un strigoi trimis de Torquemada,
iar sus, pe rug, lumina arde omul.

DE CE?

Și dacă sînt, de ce să nu mai fiu?
De ce să-nchei, de-am început o clipă?
De ce nu pisc de piatră, ci risipă,
de ce o zi și nu mileniu viu?

Să cad, de ce? cînd mi-a crescut àripă -
De ce fum sterp, cînd flacără mă știu?
Sînt harfă, nu mă vreau liman pustiu,
nu haos orb, ci germen care țipă.

De ce tăcere surdă, cînd m-aud
ca o rotire-a astrelor supreme?
De ce uscată scorbură de-agud,

cînd scapăr crengi ca niște diademe?
Și cînd sub biciul patimii asud,
de ce să-ngheț, crucificat pe vreme?

X.1969

DECLIN

Mă scutur calm de foi ca o pădure
și ca un cer mă desfrunzesc de stele,
sau ca-ntr-un lac, sub nuferi și inele,
mă tot scufund spre adîncimi obscure.

Din toată zarea fulgerelor mele
se-ntorc, rănite, pajurile sure.
O așchie-mi rămase din secure,
și din prăjina steagului surcele...

Cîntam, cîndva, triumful aurorii,
nu ale nopții negre sarabande.
Și, dincolo de rînjetul vîltorii,

Visam să las hambare de ofrande
și-n urma mea superbe traiectorii,
un cer întreg de jerbe și ghirlande.

DIN CE ÎN CE

Se mai închide-un prag, o ferăstruie,
un vechi portal împrourat de soare,
prin care pașii cutezau să zboare,
cum flacările cîntecelor suie.

O ușă geme, zilnic, sub zăvoare,
se stinge, zilnic, altă cărăruie
și nici o cheie rea nu mai descuie
cămara unde paloșul meu moare.

Din ce în ce pornesc tot mai alene,
ca să n-ating Bagdadul și nici Lhassa.
Din ce în ce tot mai puține mrene

de aur strîng în somnul meu cu plasa,
și tot mai rar, cu-o lacrimă pe gene,
coboară din rădvan Cenușăreasa.

27.VII.1968

DUPLEX

Înalt sub plînsul care mă-ncunună,
beat de păcate, crîncen în pîrjol,
mă culc în cer și-n mlaștină mă scol,
cu îngerii și șerpii împreună.

Rău ca un spin și cast ca un atol,
cu pofte ce vor totul să supună,
cînd salt pe tălpi să ciocăn sus în lună,
cînd mă scufund cu gleznele-n nămol.

Așa ard eu și-n floarea mea suavă
și-n fiere de ispite și dorinți...
Dar tu și tu, voi toți, întru otravă

și-ntru mireasmă frații mei fierbinți
ca mine stați și-n cer și jos în lavă,
ca mine mîrșavi și ca mine sfinți.

ERGO

Dezmierd ușor un fraged fir de iarbă
și-i ofilit cu-o clipă mai-nainte.
Aud alături voci și, sub morminte,
doar umbre glăsuiesc cu bezna oarbă.

Mă uit spre-o stea bătută parcă-n ținte
și hăul vru de veacuri s-o absoarbă.
Rup din mireasma ce-ntr-un rod se-nchiarbă
- și putrezea, cînd mușc din el, fierbinte.

Nu e ce văd; ce pipăi eu se stinse;
ce gust e ceață și ce-aud părere.
Nu știu: am fost, ori am àripi întinse.

Făptura mi-o tăgădui, ci-n artere
zvîcnesc și fierb adîncuri necuprinse.
Și-n timp ce cred că sînt, lumina piere.

EVOLUȚIE

Străbunii-mi zac sub valve de moluscă,
de nu cumva sub solzii de reptilă.
Se iau de păr milenii, fără milă,
și evuri ca pădurile se uscă.

Iar eu, săltînd pe coate din argilă,
mai sus de bălării și lăuruscă,
m-am mlădiat în amfora etruscă
și-am izbucnit din mituri, ca Setilă.

Mă-nghimpă crîncen pofta năzdrăvană,
o coastă plînge, altă coastă speră,
luceferi port pe fruntea ca o rană,

aș sparge-n pumni plăpînda lumii sferă,
dar zăbovesc în roci, în buruiană
și-n fiara, printre flori, din altă eră.

FEMIOS

Și după ce-a strivit sub tălpi ciclonul
și-a Circei dulce vargă și ciclopii,
Ulisse-ntors la curtea Penelopii
și-mpurpură cu arc tesalic tronul.

De-a valma pețitorii, jos, ca snopii...
Doar cel care cîntase Ilionul,
poet cruțat, punea pe liră zvonul
furtunilor, cu iambii și cu tropii.

Ierta Ulisse strunele de aur.
Sta vinu-n cupe și-n frigare iedul,
un cer marin curgea spre Epidaur,

își fumega mireasma tripiedul
și, mirt purtînd pe fruntea lui și laur,
ardea-n lumină ca un zeu aedul.

FÎNTÎNAR

Am tot săpat fîntîna mea, pe-o rînă,
sau în genunchi, cioplind în rocă trepte.
Scrîșneau colți tari și prăvălișuri drepte,
în beznele holbate sub țărînă.

Adîncu-ntreg părea să mă aștepte;
vuia, ca orga, noaptea din fîntînă.
Izvorul, adormit cu fruntea-n mînă,
chemase tîrnăcopul să-l deștepte.

Trudii în lumea mea subpămînteană,
cu-nverșunare crîncenă și-amară.
Săpam, și tremura cîte-o icoană

în fiecare strop de undă clară.
Izbeam cu ranga-n cremenea din stană,
și-n fund curgea un susur de vioară.

Călimănești, IX.1969

GALAXII

Și timp și spațiu poate vom înfrînge
și vom culca pe labe-nvinse hăul,
cu lațe gudurate ca dulăul,
sau ca ursoaica tăvălită-n sînge.

Mai mult scrîșni-va-n carne fierăstrăul
cunoașterii și-al vrerilor nătînge -
și-or fi, în taina ce se tot răstrînge,
barosul: omul, cosmosul, ilăul -

Himènul și-l păstrează doar minunea
din noi cu oarbe ceruri nepătrunse,
în care dorm tenebra, spurcăciunea,

și Îngerul cu coastele împunse,
și unde scormonim în van genunea,
ca-n căutări de galaxii ascunse!

GERMINAȚIE

Revarsă aur zările din goarne.
Sub vîntul moale, murmurul agrest
o liră e din miază-zi în Est,
și parcă harfe freamătă și-n carne.

Plugarul dîrz, cu discobolic gest,
îndemnă boi cu fulgere pe coarne
zei vechi de lut în brazde să răstoarne
și-n loc să-ngroape soarele celest.

Pe cîmp aleargă zorile sirepe.
El, brațe tari și chip de voievod,
dă duh țărînii și botează stepe,

rostind, pe cînd scîntei azvîrle-n glod,
- un dumnezeu ce veacurile-ncepe:
Lumină totul facă-se și rod!

8.IX.1968

GÎNDUL

Sonoritatea gîndului de-aramă
mai amplă-i decît vorbele de aer.
E clopot gîndul, tunet e și vaer,
iar șoapta abia fîlfîie-o năframă.

Se rupe - lînă putredă din caer -
o suflu, - păpădie se distramă.
Ci gîndul mi-l simt zale sub dulamă,
cuprins în el, cu secolii mă-ncaier.

Cuvîntu-i țarc și gîndul dor-de-ducă.
Înalț o vorbă - vultur pasă-mi-te -
și-n tîmple mi se-ntoarce o măciucă.

E gîndul o pădure de cuțite,
cuvîntul - smîrc - doar talpa mi-o apucă,
dar gîndu-i infinitul ce mă-nghite.

3.VII.1968

GROTESCĂ

Dorm greu în piramide faraonii
și lebede-au murit pe sîni de Lede -
Cu brînciuri tari, istoria purcede
din stepa unde gîfîie bizonii.

Trec vîrstele, ca zburdele de iede.
S-au îndîrjit și au crescut coconii.
Icaricele aripi - electronii -
ne urcă unde-un crin nu se mai vede.

Se prăbușesc statuile-n muzee
și Dante a ramas un simplu craniu...
Noi tropăim mai sus pe curcubeie,

în timp ce-ntr-un ungher, un hohot straniu,
pîndindu-ne deșartele trofee,
se strîmbă o paiață de uraniu.

18.X.1968

ÎN CIMITIRE

În cimitire, sub străvechi coloane
de iarbă făr-aducere aminte,
nu cranii zac, nici munți de oseminte
în beznă scufundate ca-n oceane

ci lumile de-acum și dinainte
și de apoi, ca sparte sub ciocane,
dorm crîncen sfărîmate-n milioane
de țăndări, risipite prin morminte.

Întregul cosmos a murit și moare,
murind mereu cu clipa pămînteană.
Pier orgi de cer și harfe lungi de soare

sub fruntea devenită buruiană,
în stinsul trup: vecia gînditoare
și-n ochii morți: minunea ca o rană.

3.IV.1971

ÎNȚELEPCIUNEA

Credeam că-mi ești o cîrjă de vlădică,
înaltă, dreaptă foarte și semeață,
și, sprijinit în ea, să calc prin viață,
neclătinat de cumpănă sau frică.

Păreai să-mi fii un bulgăre de gheață
ori de cleștar - medalie unică -
pe care nici cutremur nu mi-o strică,
nici n-o topește vipia răzleață...

Ci văd, gemînd, cum cîrja se-ncovoaie
și bulgărele-n pasăre săracă
se schimbă, pîrjolit pe jerăgaie.

Toiagul mi se frînge ca o cracă
și tot cleștarul meu e vîlvătaie,
neliniștea-ndoielii rug să-mi facă.

18.III.1970

LA POARTA NIMĂNUI

Şi-acum la poarta nimănui
ţi-ai flutura în prag salutul,
spre tot ce, ieri, sfinţindu-ţi lutul
ţi-au fost aripă, rug sau cui.

Azi, porţi şi gloria şi cnutul,
tot pe-o balanţă să le pui.
Şi-ai vrea să mulţumeşti oricui
îţi dete piatra ori sărutul.

Că dac-ai strîns balsam din uri,
şi din urzici azur subţire,
şi cîntec de-ai ştiut să furi,

din calda lacrimei zvîcnire
nu răstignire-a fost să-nduri
ci clipa ta de nemurire!

LIMITE

De-aş crede orizontului nemernic!
Nu ştiu unde rămîn şi unde plec,
în mine stau, sau în ceilalţi mă-nec,
în pîcla universului lor sferic.

Bat la hotaru-albastru. Sună sec.
Bat la hotarul negru să-l desferic
şi lacătul străluce-n întuneric,
dar nu mă lasă dincolo să trec.

Sînt limitele mele certitudini,
ori marginile altora-adevăr?
Cutreier fel şi fel de latitudini,

cu ceaţa frate, cu genunea văr,
să fiu în rîpi? Să fiu la altitudini?
Mă îndoiesc. Nu pot să mă dezbăr.

22.VII.1968

LIVRESCĂ

O, anii limpezi, cînd jucam arșice,
printre gramatici rupte și-aritmetici,
sau anii, plini de flăcări, cînd, patetici,
iubeam doar Laure și Beatrice...

Apoi, istorii, logici și estetici
purces-au rafturi negre să ridice
pe zarzări albi, pe-albastre cicatrice,
pe-un colț de rai rămas năluci și petici.

Am smuls înțelepciuni de sub pecete
și-am vrut să spargem sipetul luminii.
Pe tomuri noi ne-am aplecat cu sete,

dar n-am cules mireasma, nici ciorchinii,
sub care smîngăleam, cîndva, caiete
și ne juleau, genunchii, mărăcinii.

20.VIII.1968

MARELE CÎNTEC

Aruncă-n foc caietele, maestre,
viori și harfe, una cîte una.
Ascultă-arcușul umbrelor pe struna
lăutelor și tainelor silvestre.

Auzi și oda nopții. Apoi luna
cu flaute de fildeș la ferestre,
albastrele fîntînilor orchestre
și goarnele genunilor: furtuna,

și clopotele mărilor în spume
cu mii de limbi și sute de pedale...
Dar cel mai mare cîntec de pe lume

irumpe-n imnul vieții triumfale,
ce nu încape-n strofe și volume
și nici în orgi profunde și chimvale.

M-AU CĂUTAT

M-au căutat prăpăstiile-n ele
și nu știau că-n fundul rîpei zac,
ca un butuc de fulgerat copac,
jos, putrezind sub țancurile grele.

M-a căutat și piscul ros de veac,
încremenit în recile-i prăsele,
și nu știa că, sus, vîlvoi de stele,
stam vultur cu arìpi ce se desfac.

Au întrebat oceanele de mine,
iar eu creșteam din val ca un atol.
Și-au întrebat și codri și coline,

tot dîndu-mi cu-ntrebarea lor ocol,
și nu știau că m-am făcut rubine,
pe-un rug înalt de ramuri, în pîrjol.

MEDUZA

Am capul trist al palidei Meduze...
Năpîrcile-ndoielii-n păr se-nnoadă
și sub o rece crustă de zăpadă
banchizele polare-mi dorm pe buze.

Obazul meu e-o stranie arcadă,
în ea-mi zidesc tăcerile ursuze
și din adîncuri ce mocnesc în spuze
ies lupii întrebărilor la pradă.

Iar ochii mei - magnifice safire,
înghețuri verzi - sînt platoșa ori scutul
cu care mă păzesc de amintire;

că de-i întorc, o clipă, spre ținutul
unde-am golit otrava din potire,
prefac în stînci și-n piatră tot trecutul.

.X.1970

MUZEU

Liturghiere, pravile, hrisoave,
zăgani cît luna, zimbri cît colnicul,
ulcioare dulci, pe care străbunicul
a scris mirarea ciutelor suave.

Balade, legănîndu-se ca spicul,
letopiseți cu tunete-n voroave,
păduri călări pe bistrițe moldave,
marame unde cîntă borangicul.

Cojocul dac zbîrlit ca o zănoagă,
din pasări și din pajiști lăicerul,
aici un fluier, dincolo o ghioagă,

Prieru-n ii și-n ploscă Vinicerul,
și-un curcubeu ce umple țara-ntreagă,
cît horele, cît dragostea, cît cerul.

28.IX.1968

OAMENI

Oameni de foc, de-azur și cărămidă,
ghem de năpîrci sub frunze, de arbust,
ciorchini de ură doldora de must,
crengi înflorite, grele de omidă;

Voi, scorburi largi cu putred cer îngust,
ba viscolind a patimă toridă,
ba fierți în oțețimi de aguridă,
crunt mă-ncărcați cu ceață și dezgust...

Și dacă pieptu-mi sîngeră de silă,
cred încă și-n cocorii voștri noi
și-n stelele înfipte în argilă

și-n trandafirii albi de sub gunoi, -
și, oameni, fierb de dragoste și milă
și fulger de încredere în voi.

OGLINDA

Am tot rotit o lacomă oglindă,
să prind adevăratele contururi
de forme, chipuri, luturi și azururi
ce perimetrul silnic mi-l colindă.

Cernute însă ca prin strîmbe ciururi,
numai năluci schiloade se perindă,
cum doar zăpada stelelor în tindă
îmi fulguie din arderea de-a pururi...

Nu adevărul, pasu-i fantomatic,
întunecă oglinda mea fragilă.
Ca Arhimede, - crîncen și sălbatic,

mînii solare-aș strînge în lentilă
și foc aș da strigoiului lunatic,
minciunii dulci de care-mi este silă.

22.I. 1971

ORFEU

N-am temple-n Eleusis, sfincşi în Tebe,
şi nici altare-n Efes pentru zee,
dar ca Orfeu cu mările egee
pe liră îmblînzesc şi lupi şi plebe.

Zadarnic Afrodita îşi descheie
sandalele, ispite să-mi înjghebe.
Şi cîntece şi glas nu ştiu să-ntrebe
decît de una, singura femeie.

Euridice, amforă celestă,
incandescenta, limpedea mea voaltă,
te smulg din lut, din negura funestă,

şi-ntr-un vîrtej de flăcări laolaltă,
columnă strălucind de sacră forţă,
în veşnicie ardem ca o torţă.

OSPĂȚ

Stîrnindu-mi foamea ca să-mi frîngi puterea,
din trupul tău îmi faci ospăț de noapte
și-mi dai, Dalilla, piersicile coapte,
căpșunile-aromind ca îmbiere,

și rodia și zmeura din șoapte
și fagurii adînci ca mîngîierea, -
și de mă-mbeți cu părul tău ca mierea,
mi-așterni ofrandă umerii de lapte.

Și fiecare gest ți-e un ciorchine
și pîntecul o azimă fierbinte...
Ca două albe candele senine

ard sînii tăi la cina mea fecundă,
iar între coapse - amfore sabine -
pocalul ce-n vin sacru mă scufundă.

PAIAȚE

Cînd greu de tumbe, cînd ușor ca danțul,
ducea paiațe carul peste lume.
Dulci coate-goale, palme, lacrimi, glume,
ca zilele ce-și ineleazǎ lanțul.

Fluierǎ-vînt, pe scenǎ doar c-un nume...
În blid o stea și pernǎ moale șanțul.
Cu luna se-nvelea comediantul
și din fîșii de cer croia costume.

Un car cu histrioni și cu madone
se plimbǎ-n veci pe-o dungǎ de luminǎ.
Și-n noi, cu-aceleași gesturi monotone,

se-ascunde Arlechin dupǎ cortinǎ,
mai face cîte-o poznǎ Pantalone,
plînge Pierrot sau rîde-o Colombinǎ.

PAȘII

Și cînd o fi să nu mai vin nicicum
cu pași pe care nimeni nu-i așteaptă,
ci doar cu pași ce nu ating vreo treaptă
și-abia plutesc pe-un dureros parfum,

vechi jilțuri ce prin colțuri se deșteaptă
îmi vor întinde brațe moi de fum
și ca o floare-n fiece album
s-o scutura o frază sau o șoaptă -

Vor plînge-n aer pașii selenari,
bătrînul scrin în noapte o să geamă
și-ntr-un portret, uitat din ani școlari

un licean ce-n vreme se destramă
și-o ridica, o clipă, ochii mari
și ochii mei m-or căuta din ramă.

PATRIA

Ești stînca dîrzei Sarmisegetuze,
ești cremenea cohorticelor castre,
cerdacul rustic încrustat cu astre,
fîntînile cu basmele pe buze.

Ești dornele cu lostrițe albastre,
și cîntecele doldora de spuze,
rovinele-ntre zale și cobuze,
cununile și zapisele noastre.

Ieri, sulița și zimbrul și mistrețul.
Azi, dalta ce-n surîs preschimbă steiul,
mireasma lunii, grîul, băltărețul,

azurul și oțelul și țițeiul.
Tu ești prezentul sfînt și Voronețul,
luceafărul și zarea și temeiul.

17.IX.1968

PEISAJ NOCTURN

Cînd prin fîntîni alunecă inele
și orice vis își crapă o păstaie,
se tolănesc izvoare și pîraie
cu fața-n sus și ochii către stele.

Și se visează rece vîlvătaie
curgînd cu Drumul-Robilor și ele,
prundișul veșniciilor să-l spele
și sălciile cerului să-ndoaie.

Iar sus, în constelata lui tăcere,
clipește Drumul-Robilor din gene,
visînd că se sfărîmă-n giuvaere

Și curge ca un fluviu alb, alene,
jos, pe sub crengi cu frunzele de fiere
și printre stînci cu lacrimi pămîntene.

29.II.1968

PIAȚĂ DE FRUCTE

Gutui, lumini cu frunze subsuoară.
Iad roșu, plin de flăcări, lubenițe.
Gravi pepeni copți sub dobrogene-arșițe,
cu arcuite coapse de vioară.

Sîni feciorești și calzi de jupînițe,
golașe pere, galeșă comoară.
Dulci prune, umezi ochi de căprioară,
ciorchini de struguri, ugere de vițe.

Ah, paradisiacelor podoabe,
cădelnițe de piersici și de mere,
explozii vegetale pe tarabe,

munți de parfum, azur și giuvaiere,
cerească fecundare-a cărnii roabe,
rut sacru, -nmiresmată-mperechere!

3.IX.1968

PIAȚĂ DE LEGUME

Verzi simfonii de ape și ostrovuri,
sfărîmături de astre și comete...
Galante sfecle-n rochii violete
și verze-n azurate malacovuri.

Cartofi, pui noi și fragezi de vrabete,
salate, file-albastre de ceaslovuri,
ardei, celeste candele-n alcovuri,
mărar cu cîrlionți și rouă-n plete...

Fasole, perle rupte din colane,
și gușteri de smaralde, castraveții,
și voi, o, pătlăgele dolofane,

bucăți de soare viu în toiul pieții,
sărbătorești și roșii lampioane
aprinse la festinurile vieții.

4.IX.1968

PIERSICA

Minune clară, cosmică făptură,
minuscul, candid soare vegetal,
tu, candelă de aur, tu pocal,
cu sînge dulce și lumină pură.

Sinteză-a universului astral
mi-ești sfînta, marea cuminecătură,
cînd taina-ți vie mi-o topești în gură,
cu limpede-adevăr de cald cristal.

N-ai, pentru mine, lacăte secrete,
în reci mistere nu te-nchizi nicicum -
Din flăcările-ascunselor planete

păstrezi văpăi ce nu se schimbă-n scrum,
și-ntreagă mi te dai cumplitei sete
în coajă, -n miez, în sîmbure, -n parfum.

Călimănești, 7.IX.1971

PIRAMIDĂ

Severă piramidă de granit,
am fețe mohorîte și rigide,
un monstru care tainele-și închide,
în cosmică tăcere-ncremenit -

Sub soarele pustiilor toride,
îmi arde vîrfu-nfipt în infinit
și, ca un lung și glacial cuțit,
străpunge luna pietrele-mi aride.

Solemn și hîd și rece monument,
claustru templu dur de blocuri terne,
eu dorm adînc, acestei lumi absent...

Dar, dincolo de somnul ce se-așterne,
în greu-mi sarcofag incandescent
străfulgeră podoabele eterne.

23.IV.1975

Ultima poezie a scriitorului

PLENITUDINE

În suferință cum și-n voluptate
pătrund întărîtat și beat de seve.
Sparg lacăte și uși ori zdruncin dreve
și intru-ntreg, cu mîneci suflecate.

Nu mușc din rumegușuri, nici din pleve,
ci flăcări vii de lacrimi și păcate,
și năvălesc cu fluvii-nfometate
și crengi flămînde-n cîte sînt aeve.

Nu cer poșirca searbedei risipe
sau braga bucuriilor dulcege.
Vreau patima la pieptul meu să țipe

și geamătu-n piroane să se-nchege.
Iubesc masivul pas al asprei clipe,
nu orele ce șchioapătă-n toiege.

14.VI.1968

PRĂBUȘIRI

Filosofii clocind între coperte,
sisteme și doctrine și simboluri,
rotesc pe sus, ca vulturii în stoluri
deasupra mortăciunilor inerte.

Ca butiei cu cercuri peste goluri,
nicicînd umplută ca să se deșerte,
le sună numai doagele răsfierte,
iar veșnicii-nsetați le dau tîrcoluri.

Tot mișună-ntrebările cu ghebe,
berbeci izbesc în orice turn ierarhic.
Sub exclamări se surpă uri și plebe,

paiațe, săbii, zbucium, crin monarhic, -
și doar Horațiu cîntă pentru Hebe,
sorbindu-i vieții vinul taliarhic.

10.IX.1968

RENASCENTISM

Sîni sub velur şi umeri sub dantelă -
Condotieri ca vulturii la pradă.
Madone cu tulpina de zăpadă
suind pe-un zbor de îngeri în capelă.

Surîsu-otravă şi iubirea spadă.
Statui dansînd pe funerara stelă,
Levantul cu arome, sus, pe velă,
şi paradisu-n flacări pe-o arcadă.

Bizanţu-n ochii verzilor amante,
cu lira apollonică mandola,
pumnalul-nfipt în piept de mîini savante,

Spre indicele fildeşuri busola,
şi, sub un cer bătut în diamante,
pe rugul florentin, Savonarola.

X.1969

ROCHIA DE BAL

Console. Flori de doliu între folii.
Tresar, ca un suspin, bătrîne șaluri
și-n scrin miros dantele vechi și voaluri,
uitate, ca un cîntec, pe fotolii.

E-o dulce sfîșiere de finaluri
și-o moale-ngenunchere de orgolii.
Străpunsă de săruturi lungi de molii
visează lustre, rochia, și baluri.

Alături, destrămate evantalii
pe gînduri cad, cu trena împreună,
și-n scuturarea ultimelor dalii

se-adună toate-o clipă, ca s-apună,
ca un castel cu aur pe vitralii
din fundul unui lac bătut de lună.

SĂRUTUL

Cum, sus, în pisc, ne-nlănțuie sărutul
ori în prăpăstii oarbe ne scufundă,
nu știm de strînge-n cupa lui rotundă
sfîrșitul unui cer sau începutul.

Adînci milenii poate ne inundă,
poate-n genuni ni se dizolvă lutul,
se naște-un ev, se-ntunecă trecutul,
sau timpul vast se rupe de secundă...

Ce scări de-argint ne duc spre-nalte zone,
în pulbere de sori să ne transforme?
Tu capeți chipul limpezii madone,

eu, trup de zeu al bolților enorme;
în noi tresar păduri de anemone
și-ntîia oară lumea prinde forme.

Călimănești, .IX.1969

SECETĂ

O secetă de foc mi-nveninează
adîncul meu de piatră cu tăișuri
din rîpa mea cu sterpe grohotișuri,
în care numai cremenea e trează.

Pe asprele-ndoielii prăvălișuri
nici un biet vreasc de-arbust nu-ngenunchează;
doar crîncenă, sălbatică amiază,
doar rocă otrăvind mărăcinișuri -

Și-n vipia de piatră mi-o dezbracă,
arzînd în spini și rarele semințe,
cu ochii-nfipți în seceta buimacă,

mă rog, tunînd, din sterpe suferințe
și strig din toată cremenea mea seacă:
vreau ploaie, vreau speranțe, vreau credințe!

SMEOAICA

Smeoaica mea cu brațe de turbine
și trăsnete albastre pe grumaz,
cu-o talpă sprijinită pe Bicaz
și alta peste piscuri carpatine,

strivite de călcîiul tău viteaz,
torentele ce gîfîie sub tine
slobod din largi gîtlejuri de jivine
lumina spumegînd ca un talaz.

Spargi noaptea-n pumni și crește forța trează;
despici în două bezna ca pe-un ciot
și-un astru cît Ceahlăul scînteiază...

O, cum aș vrea, smeoaica mea, să scot
și eu din noapte-un munte de amiază,
zvîrlind în lume soarele meu tot!

SOCRATE

Din adevăr zidit-am acadèmii.
Scut mi-a dat Pallas, Phoebus raze calde,
iar Prometeu o mînă de smaralde,
din piscul ce nu-l suie pămîntenii.

Mi-e templu gîndul, vorba mea herald e
și ca pe-un vin mi-o sorb atenienii.
Și-acum eu gust licoarea buruienii,
azururi și miresme să mă scalde.

Și mor sublim, sub raze înțelepte,
în simetria clarelor exemple,
visînd columne dorice mai drepte,

mai somptuoase și mai pure temple,
în care fruntea urcă limpezi trepte,
și-nvață chipul Tainei să-l contemple.

SUB IVĂR

De şapte ori am răsucit în broască
o cheie grea şi-am tras obloane groase,
să zacă-ntre strivite chiparoase
orice surîs şi frunte îngerească.

Şi ca sub zale reci şi somnoroase
am înfundat în uscăciuni de iască
tot clocotul zbătut să izbucnească
şi-năbuşit cu pufuri şi mătase...

Dar, uneori, din veştede petale,
un rîs de prunc mai spulberă cenuşa
şi-un chip suav răsare printre zale.

Iar, alteori, muşcînd turbat cătuşa,
un uriaş ce-n mine dă tîrcoale
ar vrea să spargă ivărul şi uşa.

ȘI TOTUȘI

Adeseori te fulgeră o ghioagă,
șau cîte-un ghiont împuns Măriei-Tale,
vr-un bobîrnac strivit între petale
și-o tiflă-n tot ce-n tine se mai roagă.

Prea tîrfă-i deznădejdea cu paftale
pe sînii reci, cu fața slăbănoagă.
Mereu din soare cade o mîrțoagă
și-un alt cocor din stele se prăvale.

Te-ai rupe crunt de tot ce te-mpresoară,
de crini băloși, de mlaștina molîie,
de luna dusă încă subsuoară,

de sfinții gudurați lîngă călcîie...
Și, totuși, după tine, măi, vioară,
cît de frumoase toate-or să rămîie.

29.VI.1968

TINEREȚE FĂRĂ BĂTRÎNEȚE

S-ar fi putut să mă albească luna
ce-și grămădea zăpada sub pervaz,
de mucava vr-un viscol de necaz,
ori grindina, cînd se holba furtuna.

Chiar dac-o dungă-mi sapă în obraz
și-o brazdă iar pe frunte și-ncă una,
ard mai înalt, mai tînăr, totdeauna,
rîzînd de spuma negrului talaz.

Căci pe Infernul cu năluci ursuze
Ulisse nu mă-ndeamnă tînguios,
nici spre ruini vechi jinduri călăuze

nu-mi poartă pasul, ca lui Făt-Frumos...
Urc tînăr culmea, cu lumini pe buze,
cît timp la umbre nu privesc în jos.

29.IX.1968

TRECERE

Păreri de rău că-ntipărit în zile
nu ne-a rămas de fier și piatră glasul,
că nu ne-am încrustat pe secoli pasul,
în urmă rupt cu frîngeri de șindrile?

O, nu! Cît de sublim ne-a fost popasul,
cînd, adunînd vecia în pupile,
am scris cu holda jertfelor fertile
și piscul dăruirii-ntreg atlasul.

Să nu ne cînte lacrimile multe
sau rănile nici odele, nici psalții, -
ci dragostea flămîndă să exulte

și arsă-n noi, fierbinții și înalții,
și rugul străduințelor oculte,
ce-n împliniri o să le schimbe alții.

TRUFIE

Din minereuri, glande și aorte
noi întrebări extragem și fantasme,
sau creștem microcosmosuri în plasme
și germeni de mistere în retorte.

Cuprinși de mari neliniști ca de spasme,
ne scufundăm în taine ca prin borte,
febrile și năpraznice cohorte,
cu semeții de uriași din basme.

Melancolia ne-o sporim cu dresuri
și peste disperări zvîrlim petunii
și dac-ades trufia ne dă ghesuri,

vrem rodul putred al deșertăciunii
și viața ne-o uităm fără culesuri,
încălecați pe armăsarii lunii.

UMBRE

O, anii cînd jucam arşice
printre gramatici şi-aritmetici,
sau anii cînd citeam, patetici
pe Eminescu şi pe Nietzche.

Ce dulce prin trecut deretici,
cum cîntă vechea cicatrice,
cît freamăt poate să ridice
un pumn de scrum, un ghem de petici...

De sub cenuşă, de departe,
mai proaspăt vii şi mai fierbinte.
Mai tineri paşii ştiu să poarte

pe cel întors din umbre sfinte...
Nu, viaţa asta n-are moarte,
cînd strîngi lumină din morminte.

VRABIA

Cum vrabia și-a frînt din soare zborul,
a prins-o-n bot Fiatul care-aleargă.
Trei stropi de sînge. Parcă bolta largă
cu trei rubine a-ncrustat omorul.

Nu tremură o rază. Nici o vargă.
Amiaza își topește cositorul.
Se crapă ca o ușă, viitorul,
zvîrlind, sub roți, azurul ca să-l spargă...

Era pe vremuri, în sutană, unul,
desculț bătînd italice vîlcele.
Îi ciripeau pe umeri și lăstunul

și cìnteza și-un cer de rîndunele,
că fremăta de ele, ca gorunul
cu brațe cîntătoare pîn-la stele.

13.X.1968

ZĂGANUL

Legenda i-a stins toată seminția
și i-a-ngropat-o-n zalele zăpezii,
pe unde capre negre-și urcă iezii, -
iar platoșele rocilor trufia.

Singur rămas pe gresii de ardezii,
își simte-n solitudine tăria
și față-n față stă cu veșnicia,
sub viscolele verzi ale amiezii.

Durînd din vreme veche-n vreme nouă,
e ultimul zăgan uitat pe creste.
Nu-i pasă dacă grindinile plouă,

el știe doar că biruie și este,
și-n piscul unde bea azur și rouă,
zbîrlit, înfruntă secol și poveste.

5.VIII.1968

POSTFAȚĂ

Scriindu-și, la șaizeci și opt de ani, amintirile, poetul Radu Gyr ne împărtășește aceste date despre sine și părinții săi: "M-am născut în Cîmpulungul Muscelului, la 5 martie (st.v.) 1905. Mama mea, Eugenia Gherghel (Jenny), cobora, după tată, dintr-o veche familie botoșeneană, avînd și cîteva picături de sînge german, moștenit de la bunica mea, Mina von Gelch. Tatăl meu, Ștefan Demetrescu, era originar din Șcheiul Brașovului, ardelean după ramura țărănească a mamei sale și, pesemne, macedonean după tatăl lui care, inițial, s-a numit Demetru Mușică."

Din Demetru, deci, va fi prefăcut, probabil, institutorul copilului Ștefan, acel Demetrescu, după o răspîndită modă a timpului. Actor de profesie, tatăl poetului a fost foarte cunoscut în epocă, sub numele de Coco Demetrescu. Spune poetul: "Numele de *Coco* i-a rămas de la unul din primele lui roluri actoricești, interpretat într-o revistă, *Trecerea Gîrlei*, cînd abia absolvise conservatorul de artă dramatică din București."

Cînd copilul Radu împlinea trei ani, familia Demetrescu s-a stabilit la Craiova. Aici, în capitala Olteniei, citim în *Calendarul meu*, amintita carte de memorii, "tatăl meu și-a afirmat frumosul său talent de comedie subțire, avînd o glorioasă carieră ascendentă pînă la sfîrșitul stagiunii 1931, data pensionării lui voluntare, sub directoratul scriitorului

A. de Herz." Condus, de-a lungul vremii, de trei scriitori, Emil Gârleanu (1912 - 1914), Ion Dongorozi (1926 - 1927) și A. de Herz (1930 - 1931), Teatrul Național din Craiova a fost un remarcabil focar de cultură, foarte apreciat și de copilul care avea un acces special, atît la lojele, cît și la scena sa.

Precoce amator de lectură, ajutat de ambianța intelectuală din casă - mama sa avea o frumoasă cultură muzicală, ea însăși fiind pianistă și dotată cu o remarcabilă voce de mezzo-soprană - Radu asculta, din gura mamei sale, basmele fraților Grimm, baladele lui Uhland, Bürger, Lenau ori Schiller - spre sfîrșitul vieții lui a tradus fără să semneze un întreg volum de balade germane -, învățînd să citească singur, la o vîrstă fragedă: "Odată stîrnită apetența lecturilor, am izbutit să citesc singur, fără vreo călăuză didactică, la vîrsta de cinci ani, buchisind literele și-n urmă cuvintele tipărite în paginile ziarelor." Scrie memorialistul că succesul a fost atît de rapid, încît, după un an, tatăl său l-a surprins citind *Athalie*, de Racine, în tălmăcirea lui Dimitrie Nanu, îndrumîndu-l, atunci, către lecturi mai potrivite vîrstei. Ceva mai tîrziu, copilul ia lecții de vioară.

Între teatru, muzică și literatură, școlarul nu bănuia încă unde i se va cristaliza vocația. Primirea unei cărți, în familie, pare să fi fost primul semnal: "Pe la începutul anului 1914, părinții mei au primit volumașul de versuri *Cîntece în amurg*, trimis prin poștă. Autorul, Alexandru Gherghel, fratele mamei, era poet și avocat fruntaș al baroului din Constanța, unde a strălucit pledînd în procese penale." La cei nouă ani ai săi, Radu Demetrescu citește cu pasiune acele versuri și începe, la rîndul lui, să scrie poezioare.

La 15 august 1916, cînd România intra în războiul de întregire, absolventul școlii primare reușise să pătrundă, cu dispensă, în rîndurile cercetășiei. A fost chiar momentul cînd, arătînd întîiele sale încercări lirice unui intelectual cu experiență, dramaturgul, A. de Herz, acesta, "afabil și binevoitor, a luat o hîrtie și-un creion, oferindu-mi lecții de prozodie diversă, strofe cu variate ritmuri și rime împerecheate, îmbrățișate și încrucișate, schițîndu-le cu o

îngerească răbdare..." Șapte ani mai tîrziu, Radu Gyr avea să devină colaborator la *Adevărul literar și artistic*, aflat sub conducerea primului său profesor de poezie. Însă în acel moment al inițierii, în plin război, adolescentul cercetaș, mobilizat la o ambulanță sanitară, pe lîngă un spital de campanie, cunoștea deja grozăviile războiului. În încleștata luptă de lîngă Tîrgu-Jiu, la care, cu eroism, participa și populația orașului, cu bătrîni, femei și copii, încercînd să împiedice trecerea trupelor inamice peste podul de la marginea urbei, băiatul fu lovit de un șrapnel care-i frînse brațul, ajungînd el însuși la spital. Acolo, în pofida invalidității, s-a străduit, printre ostașii mutilați, unii în ultimele clipe ale vieții, să fie de ajutor, în orașul ocupat de inamic. În cea de a treia zi de Crăciun a anului 1916, adolescentul părăsea spitalul, cu brațul stîng în eșarfă, dar în uniforma sa de cercetaș, cu tricolorul pe beretă. Încrucișînd, în drumul spre casă, un ofițer de ulani, acesta, indignat la vederea beretei, i-a smuls-o de pe cap, călcîndu-i-o în picioare. La reacția violentă a victimei, ofițerul i-a dat brînci pe gheața trotuarului: "Am căzut pe mîna stîngă, își amintește scriitorul și am văzut cum îmi străpung pielea antebrațului ambele oase, cubitus și radius, abia sudate. M-am ridicat și scrîșnind din dinți, am alergat înapoi la spitalul de unde plecasem..." Fapt care l-a determinat să refuze, mult timp, să mai vorbească limba lui Uhland și Goethe, învățată de acasă.

Elev la liceul Carol, din Craiova, semnînd Radu Demetrescu Gruy, a scris primul său poem dramatic, intitulat *În munți*, un episod într-un singur act, pe tema năvălirii tătarilor în Moldova, cărora li se împotriveau, cu dîrzenie, plăieșii. Îndată după reîntregirea țării, cînd autorul era în cea de-a treia clasă liceală, piesa îi fu jucată de către colegii din cursul superior, pe scena Teatrului Național din Craiova. Spectacolul s-a bucurat de un frumos succes, dar autorul chemat la rampă a avut parte de lacrimi: ridicat pe brațe de actori, hainele vechi și prea strîmte i-au plesnit: "Cortina s-a ridicat, voinicii m-au suit pe umerii lor și, în timp ce sala mă ovaționa, am simțit, vai! cum îmi plesnesc

strîmții pantaloni în spate." Atunci: "un *interpret* mi-a întins două statuete de ghips - Schiller și Goethe - pe care le-am apucat cu mîinile tremurătoare și cu lacrimi în ochi, din pricina rușinii..."

Bucurie, deci, dar și amărăciune. Cu vorbele sale: "Această amărăciune mi-a întovărășit și mai tîrziu, în ultimii ani ai vieții, opera mea literară, condamnată să mucezească în sertare și circulînd doar *oral* - uneori anonimă - *poluată* de inerente deformări și diverse colaborări eterogene."

O piesă mai matură, scrisă în cursul superior al liceului, pe o temă sentimentală acum - un paj îndrăgostit de o nobilă doamnă - îl supără pe directorul colegiului, dascăl excelent de matematici, refractar, însă, impulsurilor artistice ale elevilor săi. Cînd, deci, liceanul și-a expediat versurile unei reviste bucureștene, *Rampa*, le-a semnat cu pseudonimul Radu Gyr, cel de al doilea nume derivat din Grui, dealul faimos ce mărginește Cîmpulungul său natal. Semnînd cu pseudonimul ales, în *Rampa*, o serie de "icoane craiovene", o frescă ironică a vieții din capitala Banilor, precum și producții lirice, autorul credea că, după terminarea studiilor liceale, va renunța la pseudonimul de necesitate. Devenise, chiar din clasa a șaptea liceală, colaborator la mai multe reviste, în afară de *Adevărul literar și artistic*: *Năzuința* (Craiova), *Cele trei Crișuri* (Oradea), *Cîndul nostru* (Iași).

Constanta prezență în presa literară cu pseudonimul cunoscut l-a împiedicat, mai pe urmă, să-l schimbe. Scrisul său de început gravita, cum singur observa, între simbolismul cu amprente decadentiste, "atmosfera bacoviană de tîrg provincial, dar mai puțin obsedantă și, stranie diversiune, lirismul patriarhal al lui Francis Jammes." Citise mult și, sub influența poetei, conducătoare de cenaclu, Elena Farago, o personalitate culturală a Craiovei, diriguitoare de conștiințe artistice, trecuse de la formele perimate ale lecturilor de început, la tehnicile rafinate și insolite ale modernismului.

În preajma absolvirii liceului îi apare, astfel, primul volum de versuri, *Liniște de schituri*, publicat sub

pseudonimul pe care avea să-l onoreze întreaga viață, semn al destinului dacă ne gîndim că, în tradițiile ocultismului, numele omului, pe literele sale, îi cuprinde, dacă nu și decide, soarta - și mai cu seamă, una prin voința sa aleasă, cînd e vorba de o schimbare de nume. *R*-ul de la începutul numelui, și cel cu care acesta se încheie, rotunjesc un ciclu cu rezonanțe tragice.

Tinerețea de artist creator a lui Radu Gyr, petrecută la Craiova ca și anii mai dinainte, făcuseră din el un oltean prin elecțiune, deci cu atît mai pecetluit. Relațiile l-au statornicit într-o societate mai degrabă conservatoare, cel puțin în sensul scepticismului față de o civilizație ce nu se mai clădea pe temeliile vechii culturi pămîntene, impunînd cu greu o democrație adesea trădată și, în esență, fragilă, șovăielnică, lăsînd impresia unei precoce senilități. A fost, în orice caz, perioada cînd tineretul a arătat și cea mai vie disponibilitate pentru curentele iraționaliste, deschidere către mișcările totalitare, cu promisiunile lor de sănătoasă înnoire.

Curînd, fie în compania unor tineri studenți N.I.Herescu, T.Păunescu-Ulmu, a unor confrați întru muză, Ștefan Bălcești, A.Pop-Marțian, fie a altor personalități în dezvoltare - frații Constant, Radu Gyr s-a remarcat exponențial, pe băncile facultății de Litere și Filosofie, întregindu-și cultura estetică, cizelîndu-și versul, întru clasicism și tradiționalism, către culoare, dar și rigoare, în posesia unui temperament liric deopotrivă vulcanic, în registrul expresiei, gingaș, în acel al receptivității, apt să surprindă vuietul geologic, dar și surîsul vremelnicei clipe. Precum singur își rezuma anii formației: "La rîndul meu, creator mai modest, am debutat sub zodia simbolismului, am traversat tradiționalismul, cîndva la modă, uneori cu o prea accentuată tentă regionalistă, și am ajuns, în cele din urmă, la un modernism temperat ca substanță și structură", înveșmîntîndu-l în limpezile forme ale clasicismului. Mijloace cu care va scrie îmbogățindu-le, în anii de temniță și de pe front, unele din cele mai zguduitoare poeme-mărturii din literatura română, de o rară forță și de

un neegalat ethos.

În Facultate, Radu Gyr are parte de eminenți profesori, precum Vasile Pârvan și fenomenalul Nicolae Iorga - căruia-i dedică în *Calendarul* său un întreg capitol. Radu Gyr a publicat, de altfel, versuri în revista condusă de Iorga, *Cuget clar* (1936) și a fost deseori citat acolo pentru opiniile referitoare la curentele de avangardă și la anarhia în artă. Un dascăl prețuit i-a fost Ovid Densușianu, marele lingvist, ce conducea catedra de filologie romanică. (" De pe estrada catedrei, timbrul metalic-strident al vocii pițigăiate părea atît de comic, încît novicele auditor își încleșta dinții, ca să nu izbucnească înăbușitul rîs. Dar, în curînd, eleganța frazei, frumusețea expunerii, bogăția de informații transformau ispita hazului în fermecătoare audiție".)

Sub îndrumarea profesorului N.Cartojan, Radu Demetrescu trece un strălucit examen de licență, încununat de elogii. Se gîndea să se dedice esteticii literare și literaturii universale, spre mîhnirea dascălului său care, însă, i-a păstrat mai departe aceeași afecțiune. Nu putem desfășura aici evantaiul acelei vieți universitare, petrecută în preajma profesorilor P.P.Negulescu, Tudor Vianu, Nae Ionescu. Despre acesta din urmă, revenitor astăzi în conștiința intelectualității, opinia fostului student este măsurată: "discipol al esteticianului Mihail Dragomirescu, care separa viața umană a creatorului de *opera* lui, ferind-o de investigații critice și explicări prin elemente biografice, consider că se aduce o flagrantă nedreptate *gînditorului* Nae Ionescu, confundîndu-se, în mod voit, comportamentul lumesc al individului cu produsele spiritului său."

Însă adevăratul magistru al studentului a rămas titularul catedrei de estetică literară, profesorul Mihail Dragomirescu, al cărui asistent, iar mai apoi conferențiar a fost. Minunat pedagog, iubit de cei ce știau să-l înțeleagă, pe cît de hulit de alții, ironizat chiar și de către unii dintre studenții săi, "conu" Mihalache era un savant, iar în viața de toate zilele, bunătatea întrupată. Memorialistul nu-și amintește să fi lipsit de la vreuna din orele lui de curs, ca și de la ședințele Institutului de literatură, anexă, fără

frecvență obligatorie, a catedrei. Acasă, la profesor, mai ființa un cenaclu, unde foarte tînărul poet a întîlnit scriitori consacrați - Liviu Rebreanu, Ion Minulescu, M.Sorbul. "Cercetînd prima mea culegere de versuri, își rememora, prin deceniul al optulea, poetul, conu' Mihalache s-a oprit îndelung la două poeme, *Primăvară pădureață* și *Povestea vrejului* și la două sonete, *Cumpăna* și *Renaștere*, citindu-le membrilor cenaclului și subliniind *unele calități lirice, ce prevesteau un autentic poet...*"

În cel de al doilea an al studenției, Radu Gyr însoțește, pentru cîteva luni, în calitate de corespondent de presă, la Viena, o echipă de actori ai Teatrului național craiovean, prilej de asiduă frecventare a studiourilor de artă dramatică ale cunoscuților regizori Max Reinhardt și Karl Heinz Martin, de vizitare a unor celebre pinacoteci, ca și de audiere a unor instructive prelegeri de istorie și filosofie, în sălile universității vieneze.

Dacă poetul va fi devenit adeptul unui naționalism militant încă din anii studenției - ceea ce nu reiese clar din memoriile sale -, în privința demnității insului uman, a triumfului rațiunii și a autonomiei esteticului, opiniile sale au rămas constant umaniste: "Se impune, așadar, să facem o deosebire categorică între *om*, bîntuit de slăbiciuni și păcate, sau influențat de mediul și aspirațiile unei perioade sociale în timp, și *opera literară*". De unde, în concepția sa, discriminarea totală între creația de mare artă și opera cu tendință etică sau ideologică, "operă demonstrativă, fluctuantă, efemeră." Cu atît mai mult cu cît există, iar pînă nu de mult predomina asfixiant, fenomenul desemnat de către poetul teoretician drept un misticism politic exercitîndu-și intransigența asupra condeiului scriitorului. Încît, "goală de vibrația autenticei personalități artistice, conformistă și neconvingătoare, numita *creație angajată* rareori variază de la autor la autor, redusă, în cele mai multe cazuri, la clișeu literar, la simple foto-copii..."

Între prieteni de vîrstă apropiată sau dintr-o generație mai veche, printre care Dan Botta, George Murnu, Nichifor Crainic și mult iubiții de către poet, Ion Pillat și Alexandru

Lascarov-Moldovanu, alături de Gib Mihăescu și doctorul V.Voiculescu[1], poetul își vede recunoscut talentul, se simte încurajat pe regala cale a poeziei. I se acordă, în 1926, premiul pentru sonet al Societății Scriitorilor Români, în 1927, premiul pentru poezie al Institutului de literatură, un premiu academic în 1930, încă un premiu al Societății Scriitorilor Români (în al cărei comitet de conducere a și figurat între anii 1940 - 1941) în 1931. Cu fiecare nou volum de versuri - *Cerbul de lumină* (1928), *Poeme de războiu* (1942), *Balade* (1943), prezisa faimă de poet i se adeverește, nu mai puțin aceea de subtil eseist - vezi *Baladă și suflet românesc*, 1938.

Altfel, spre deosebire de mulți alți confrați, colegi de generație sau mai vîrstnici, prezenți în vitrina literară a deceniilor trei și patru, Radu Gyr avea, pe lîngă o temeinică și bine stratificată cultură poetică, și opinii teoretice, afine opiniilor sale politice, teze pe care le-a și expus, de altfel, în cursurile ținute la catedra profesorului Mihail Dragomirescu. Cursul intitulat *Evoluția criticii estetice și aspecte literare contemporane* (1936 - 1937) certifică un edificator ansamblu al preferințelor sale estetice, opuse sincronismului lovinescian, teoriei mutației valorilor, inovațiilor moderniste. Conferențiarul considera suprarealismul ca pe o manifestare de anarhism în artă, străină specificului nostru național: "Întregul val de insurecții, de pretinse revoluții în artă și literatură, manifestate în ultimii cincisprezece ani, nu a țîșnit din adîncul creator al sufletului românesc." Teoreticianul se declara adeptul unor curente constructive, deci împotriva

1 "Ultima oară, l-am întîlnit pe vîrsnicul și blajinul meu coleg în casa lui Ion Pillat, la începutul lui februarie 1944. Era terifiat la auzul veștilor ce anunțau catastrofe militare și capitale răsturnări social-politice, și, îndeosebi, îl înspăimîntau incertitudinile. Cuprinși, amîndoi, de o tristă presimțire, ne-am strîns îndelung mîinile și ne-am privit adînc în ochi, ca și cum ne-am fi luat rămas-bun întru eternitate. Eu plecam spre un viitor sumbru, cutreierat de ură și suferințe, el pornea spre descoperirea unui neașteptat clocot liric și spre adîncirea pietății creștine, care avea să-i fie supremul refugiu..."

dadaismului și mișcărilor adiacente acestuia, cărora le contesta pînă și sursele de la care se reclamau ele, Rimbaud sau chiar Mallarmé. Pe Tristan Tzara îl vedea ca pe un "minor Trotzki al poeziei", constatînd, cu clarviziune, absorbția în marxism a dadaismului, cu vorbele sale - hipnoza dialecticii materialiste asupra suprarealismului. Indicația leninistă "trebuie să visăm!" este interpretată ca o invitație la anarhica explozie a inconștientului ce îngăduie și răstoarnă totul.

Consecvent, este respins hermetismul - cel barbilian, suspectat de lubricitate, dar și acela mai lesne decriptabil al lui Ion Vinea, cu desființarea unor tineri discipoli ai celui dintîi, precum Eugen Jebeleanu ori Cicerone Theodorescu. Culpa hermetismului invocat nu se reducea la secarea undei emoționale în lirică, ci se amplifica printr-o flagrantă, dacă nu chiar programatică vulgaritate. De notat că, la acest capitol, i se recunoștea lui Arghezi "tendința de concentrare a trivialului și expresiei *tari* și vulgare, în imagine contemplativă". Bălăcirea în sexualitate a romanului interbelic este deplînsă și, dincolo de considerentele de pură comercialitate, considerată ca inexplicabilă. Ceea ce, desigur, dezvăluie și un anumit unghi de vedere asupra societății românești din epocă.

Același refuz rechizitorial răsună la adresa anarhizării lexicului și gramaticii în lirică, față de insurecția sintacticii, al căror suport scapă sau nu-l interesează pe interpret. Totuși, în paralel, sînt respinse poporanismul și sămănătorismul, aceasta pentru coloritul prea tendențios al notei locale, de pe urma căruia curentul lunecase în manierism și clișee.

Personal, eseistul credea, contrariu lui Hegel și Vischer, în valoarea lecturii verbale, în contrast cu cea lăuntrică, ceea ce nu a rămas fără ecou în propria-i operă. La fel, viitorul tălmăcitor era sceptic în privința posibilității de traducere a poeziei. Convingerile sînt cele ale magistrului său: "Și e ciudat cum însuși Maiorescu, esteticianul disciplinat și criticul de gust, și-a însușit, în parte, aceste principii cu totul false din punct de vedere estetic. A venit, însă, noua școală

estetică, şcoala *integralismului*, ca să spulbere aceste erezii." Şcoală care, precizăm, definea forma ca o prelungire a fondului, întru soluţionarea unei dileme vechi de cînd lumea. Iar concluzia ce se impunea: "Opera de artă are legile ei, sub zodia cărora se iveşte în voalta ei de nenufar ceresc, legi pe care *revoluţiile* şi *insurecţiile* nu le pot luxa. Iar arta, pentru *schimbările ei la faţă* nu admite, ca şi cosmosul, ca şi natura, decît evoluţiile şi prefacerile, înnoirile prin evoluţie."

Poetul mărturiseşte, aşadar, capacitatea de împrospătare netulburată a expresiei lirice ce nu-şi reneagă traiectoria parcursă şi oferă, în argumentaţia sa de la catedră, exemplul cîtorva asemenea trepte de sporire şi rotunjire a expresiei în lirica naţională, pornind de la "palida graţie minoră şi sporadică" a lui Ienăchiţă Văcărescu, la primul sunet grav de orgă, prin Grigore Alexandrescu, spre fenomenul eminescian, am spune, al unei universale împliniri autohtone.

Şi lirica lui Radu Gyr a cunoscut în timp o evoluţie ascendentă de la acel prim semnal - *Linişte de schituri*, din anul 1924, brăzdat de influenţe bacoviene şi cutreierat de tristeţi provinciale ("...Şi-n timp ce *Visul* doarme, calm, în dric, -/ Ca nişte cinici ce nu plîng după nimic,/ Trec *Resemnările* pe lîngă dric,/ Şi-şi amintesc în bura de pe stradă,/ C-au mai văzut aşa ceva, - şi-or să mai vadă..." (*Cortegiu funerar*), la culegerea intitulată *Cerbul de lumină* - din 1928 şi mai ales la *Cununi uscate* (1928 - 1937), în care paleta poetului se eliberează cutezător de o întreagă imagistică, limpezindu-se întru acea tipică exuberanţă ce-i va caracteriza opera de maturitate, în acelaşi peisaj sufletesc, dar cu mai rafinate unelte şi pe mai variate registre: "Aici, palid şi tînăr, lîngă cununi de laur,/ se-aprinde - stemă vie de fulgere cereşti, -/ se stinge, printre vişini, ca steaua, şi în aur,/ tînjeşte Radu, cneazul gîndacilor crăieşti// Gyr, prinţul trist şi leneş, domnind prin busuioc,/ Măria-Sa Voivodul albastrelor răzoare/ descălecat din lună să moară de lingoare/ şi vis, printre lăcuste şi coacăze de foc." (*Prezentare*).

O erotică suavă, serafică, de pictură pre-renascentistă, aplecarea către micul univers, resimțită în pulsațiile vieții care nu cuvîntă, dar își are drepturile ei sub soare, par a desemna un poet cîștigat exclusiv gingășiei, notației intimiste: "Te- mprourase visul cu iriși de hermină/ și te-nflorise: roză grădină de zăpadă. /Era un stup iubirea și trupul tău glicină,/ albinele iubirii în mierea lui să cadă./ Erai un cîntec fraged: orgi pure de corole/ și liniile: sunet în palide opale./ Un fluier leneș brațul și coapsele viole...// Tot trupul: răsturnare de ceruri muzicale. "(*Elegie*).

Încă mai accentuată această tendință de răsfrîngere în miezul firii, în volumul *Corabia cu tufănici* (1939, subintitulat, de altminteri "Comedie vegetală, jucată, toamna, într-o grădină", o feerie în care pică luceferi din copaci peste lăcuste de safir, pe cînd dalia, tufănica și chiparoasa își deplîng efemeritatea cu înmiresmată tristețe, de admirabil filigran.

Cu toate că bardul abordase, încă în anii săi cei mai tineri și versul dur, de cremene haiducească, cine, totuși, ar fi bănuit dramatica schimbare de ton din poemele de război, fundamental examen existențial, înfruntare, vestire a înfrîngerii și a unor nesfîrșite suferinți: "Tîrziu, pe sub căruțe, prin gropi, sub camioane,/ simțim, în somn, cum stele ne intră prin vestoane/ și-n timp ce luna-și află pe-un nor de pîslă jilțul,/ prin satul putred moartea ne caută cu jbilțul..." (*Sat în stepă*). Însăși revenirea, în ultimul său volum publicat în timpul vieții, la baladă, la eposul popular, e marcată de urgia vremurilor: "Bate vîntul vinerea,/ inima ca o jivină/ stă tînjind în vizuină,/ în lingori de iarbă rea.// Bate vîntul vinerea."

Vîntul acesta, pustiitor, într-adevăr, trecuse peste grădina cu tufănici șoptitoare în noapte, aruncînd un visător în vîltorile celei mai cumplite epoci din istoria României, de la năvăliri încoace. Cu o atît de categorică opțiune pentru tradiționalism în artă, pentru autohtonism în politică, prin relațiile sale într-un cerc regionalist de înverșunată îndătinare, Radu Gyr a fost, desigur, un om de dreapta. Dar fenomenul însuși al extremei drepte, între cele două

războaie și pînă la rebeliunea legionară a fost pînă mai deunăzi domeniul exclusiv al criticii de pe pozițiile altui totalitarism, în chip paradoxal lunecat și acesta, în cele din urmă, în tranșeele unui naționalism de factură comparabilă, mai puțin factorul religios, izvoarele, scopurile.

Cel mai ușor pentru exeget ar fi să accepte teza poetului rătăcit într-o arenă unde n-avea ce căuta - adică să avanseze disculparea prin argumentul unei erori în privința căreia nu se cunoaște opinia subiectului.

Dar ar fi un gest de confortabil conformism, condamnabil pentru oportunitatea lui.

Cîștigat politic mișcării legionare, căreia i se alăturase în epocă o întreagă galerie de tineri entuziaști, iar dintre aceștia, nu puțini cu serioase capacități culturale, Radu Gyr nu s-a înscris în categoria sanguinarilor vindicativi, dar, din motive ce nu ne sînt cunoscute, nici nu s-a retras din mișcare, cu toată oroarea pe care i-a inspirat-o, de pildă, asasinarea profesorului Nicolae Iorga. Sau, poate, atunci era prea tîrziu. În luptă cu convingerile raționaliste, ce-l caracterizau, latura "trăirii" s-a dovedit mai tare, cu consecințele ce au urmat. Șirul suferințelor începe în anul 1938 cînd, la instituirea dictaturii carliste, este închis în lagăr - Vaslui, Miercurea-Ciuc, Rîmnicu-Sărat - de unde este eliberat tocmai în toamna anului 1940. În perioada guvernării legionare este numit director general al teatrelor și operelor din România, timp în care, sfidînd legislația rasială, înființează teatrul evreiesc Barașeum, din București, după cîte se pare unic în lume, ca instituție, la acea dată!

După rebeliunea legionară, la care a participat, este judecat împreună cu un grup de optzeci și șase de intelectuali și este condamnat la doisprezece ani închisoare, pedeapsă preschimbată în trimiterea pe front, ca simplu soldat, în batalioanele de sacrificiu prezente permanent în linia de foc. Grav rănit în luptele din Rusia, revine în țară, unde publică volumul *Poeme de războiu,* în anul 1942, o carte ce-i va aduce ura tenace a sovieticilor, respectiv prigoana slugilor acestora, comuniștii. Judecat în cel de-al doilea proces al criminalilor de război (!?!), este din nou

condamnat și tot la doisprezece ani de temniță - muncă silnică, de astă dată. Eliberat, în 1956, este iarăși întemnițat, judecat, în 1958, pentru poeme ale sale considerate sediționase - printre care: *Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane* și condamnat la moarte. Petrece un an de zile în celula morții, după care i se anunță comutarea pedepsei în muncă silnică pe viață. Este grațiat în anul 1963 și parțial reabilitat, prin aceea că i se permite o oarecare muncă intelectuală.

În temniță, de-a lungul anilor, poetul a compus mai multe sute de poeme, memorate de colegii săi de chin, deformate prin repetiție, adesea, dintre care nu pe toate a reușit să le revadă, după revenirea în viața civilă. Cu sănătatea grav zdruncinată, însingurat, dar în sînul familiei sale îndrăgite, poetul s-a stins din viață în ziua de 29 aprilie 1975. O încercare de a i se cuprinde poezii într-o antologie, tentativă întreprinsă de criticul și istoricul literar N.Manolescu, avusese drept rezultat retragerea de pe piață a ediției, după furibunde proteste staliniste. Nu i se putea ierta lupta pe frontul din răsărit!

O atît de zbuciumată viață nu se poate, desigur, cuprinde în cîteva rînduri. Poetul care a tras toate urmările unei opțiuni era, pentru cei care-l cunoșteau mai bine, un om delicat și meditativ, de o deosebită civilitate. "Am fost - scria el, în acele amintiri ce nu trec de anul 1937 - un copil blînd și iubitor, deloc zburdalnic, puțin cam încăpățînat, timid și dispus spre visătorie." Respectiv: "Temperamentul meu, dovedindu-se intregral mai tîrziu, a păstrat din trăsăturile sufletești ale copilului de odinioară oarecare sfiiciune și reverie, adăugîndu- le momente de impulsivitate și de mînie trecătoare - stinsă repede ca un foc de paie." Așadar: "sociabil, prietenos, exuberant, capabil de o generoasă afecțiune, sincer și corect, just în polemicile literare din anii tinereții, m-am arătat necruțător în polemica politică din ziarele anilor 1937 - 1940, caricaturizîndu-mi adversarul, dar luptînd, în scris, cu lealitate, nelovind pe la spate și neatacînd nici un om care ar fi avut mîinile legate sau un căluș în gură..." Cu acest adaos, al înțelepciunii trecerii anilor: "Disprețuind infamia și ipocrizia, egoismul și

avariția, pedant cu mine însumi, am renunțat, după ce am trecut de cincizeci de ani, la unele tendințe spre sarcasm și ironie mușcătore, socotindu-le ofensatoare pentru alții și negative pentru mine.".

Atașat de ai săi, consemna în acele pagini de concluzie a unei existențe: "Iubirii mele față de familie i s-a alăturat, încă de la vîrsta de zece ani, nestrămutată dragoste de țară, un patriotism fierbinte, declanșat în agitata perioadă a neutralității românești din primul război mondial." Cu gravul accent final, de luciditate și abia voalată amărăciune: " Acum, în al șaptelea deceniu al vieții, observ ca intruse în firea mea unele umbre de melancolie și scepticism - condiția omului modern, după opinia unui filosof contemporan - și, în același timp, datorită adversităților, nedreptelor ponegriri și urii ce mă înconjoară, o vagă înclinație spre mizantropie și solitudine."

Ca unul ce l-am cunoscut pe poet în acei ani ai copilăriei cînd intuiția nemijlocită nu dă greș, am reținut anume imaginea de voioșie, seninătate, destindere, poate iluminată de atmosfera unor minunate vacanțe la Bușteni unde noi, copiii de scriitori, o ceată gălăgioasă, stricam liniștea părinților, în orele lor de odihnă. Tatăl Monichii, cu o pereche de ochelari cu sticle groase pe nas, părea, asemeni tuturor celor cu vedere slabă, a primi semnalele realității mărite, prea de aproape, însă fără a face obișnuitul pas înapoi. Un lucru care l-a costat mult, în anii care au urmat. Un grăunte de umor, semnalat adesea în *Calendarul meu* îl va fi ajutat să depășească momente grele, iar pe celelalte, insurmontabile, numai Pronia.

Cel care ura pe lume doar ura, opina despre munca artistului: "Poeții tac pe raftul lor de lemn,/ în opere complete sau postume,/ și ne surîd, de dincolo de lume,/ puțin ironic și puțin solemn" (*File vechi*). Rondelurile, sonetele lui Radu Gyr ("din ce-am cules și n-a rămas/ din ce-a rămas și n-am cules") răspund vînei solare a temperamentului său și, din cîte știm, au constituit partea din operă îndelung meșterită, cu dragoste revăzută și în care s-a revărsat idealul clasicist al unui artist romantic în

substanță, supus rigorii formei, pe cît de liber în inspirație. Operă de maturitate, cu toate că primul premiu pentru sonet îi fusese acordat, aceste cicluri sînt înfățișate lectorului în diviziunea aleasă de autor, dar cu titlurile dispuse alfabetic, în lipsa, de această dată, a unui sumar auctorial.

Scrise, cele mai multe, în ultimii ani de viață ai creatorului, aceste sonete și rondeluri constituie replica sa la verdictul destinului, printr-un prinos simfonic adresat miracolului firii ("crizanteme desprinse din raiul pierdut"), prin prisma acelei *fortuna labilis*, ce aurește amurgitor trecutul ("Omar, Atilla, Hanibal/ atît de buni surîd în carte"), pe cînd firul de nisip se scurge în clepsidră, clipă cu clipă, zădărnicindu-l pe cel ce încearcă să "lege ca-pe un urs în lanțuri, infinitul". Senine, în formă, aceste sonete răsună melancolic, cînd nu de-a dreptul tragic: "Și sîntem mulți. Și fără chei. Și ninge". De un alt tragism decît baladele din temniță, decît lirica de front, mai puțin răspicat, mai conținut. Dar la fel de dureros, în concluzia oricărei existențe umane ce se stinge cîntînd. Încît putem încheia acest sumar excurs cu ultima terțină din *Butucii:*

Și cum pornesc spre joagăr, rînd pe rînd,
butucii, goi de coajă, par strigoii
pădurilor care-au murit cîntînd.

Cititorule, nu te teme, ghiersul supraviețuiește!

Barbu Cioculescu

OPERE

În munți, poem dramatic într-un act, cu o prefață de prof. C.D.Fortunescu, "Arte Grafice Ramuri", Craiova, 1919;

Liniști de schituri, poeme, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1924;

Cerbul de lumină, poeme, Editura literară a Casei Școalelor, București-Craiova, 1928;

Stele pentru leagăn, douăzeci de cîntece cu luminițe, Tipografia "Episcopul Vartolomeu", Râmnicu-Vâlcea, 1936;

Cununi uscate, poeme, Editura "Cartea Românească", București 1938;

Plînge Strîmbă-Lemne, poeme, Tiparul Prietenii Științei, Craiova, f.a.;

Corabia cu tufănici, Comedie vegetală, jucată, toamna, într-o grădină, Colecția "Universul literar", București 1939;

Poeme de războiu, Editura "Gorjan", București, 1942;

Balade, Editura "Gorjan", București, 1943;

În colaborare cu prof. Anton Balotă:

Eposul popular jugoslav, Editura "Convorbiri literare", București 1935.

CUPRINS

Editura VREMEA
Consilier editorial – Mihai Giugariu
București, str. Constantin Daniel, 14
· telefon 650.38.75.

Culegere și tehnoredactare computerizată
Cristina Cantacuzino
Irina Dinu
VREMEA

RADU GYR

ANOTIMPUL UMBRELOR

Poet de seamă, figură reprezentativă a liricii naționale interbelice, încă mai mult din anii beznei comuniste, Radu Gyr (1905 - 1975), aproape uitat astăzi sub pulberea istoriei, revine în atenția cititorului prin această primă apariție, destinată să restituie patrimoniului cultural o valoare, într-un moment în care societatea românească întreprinde efortul întregirii sale spirituale. Dincolo de stihiile și opreliștile epocii care a luat sfîrșit în Decembrie 1989!

Lei 288 + 2 T.L. / 300

ISBN 973-95915-1-5